

İNCE MEMED IV (1987)

YAŞAR KEMAL (1923 – 2015)

Genel Bakış

Otuz iki yıl gibi uzun bir zaman zarfında oluşturulan *İnce Memed* serisinin son cildi, 1985 yılında yazılmaya başlanmış ve 1987 yılında *Hürriyet* gazetesinde tefrika edilmiştir. Yaşar Kemal'in çağdaş bir destan olarak kabul gören eseri, aynı yıl içinde kitap olarak da yayımlanır. *İnce Memed IV* ilk olarak *Toros Yayınları*'nda yayımlanmıştır. Kemal'in büyük bir ustalıkla kurgulamış olduğu anlatı, 1930'lu yıllarda geçmektedir. Önceki ciltlerde de olduğu gibi Kemal'in bu eserde üzerinde durduğu en önemli konular; 1930'lu yıllarda Çukurova'nın yaşadığı genel ve dönemsel sorunlar, devletin alt kademelerindeki yozlaşma ve ağalarla halk arasındaki bitmek tükenmek bilmez mücadeledir. Kemal'in *Teneke* adlı eserinde işlediği çeltikçilik sorunlarına bu eserde de karşılaşıyoruz. Toprak sahiplerinin ve tüccarların nasıl zengin oldukları, köylülerin ağalar tarafından nasıl sömürüldüğü ya da topraklarının gasp edildiği, yazarın gerçekçi uygulamalarıyla bu ciltte de işlenir. Kemal'in kaleme almış olduğu nehir romanının son cildinde *İnce Memed* karakteri, adeta bir halk kahramanına dönüşmüş ve yaşadığı toplumda zulme başkaldırının bir simgesi haline gelmiştir. Yazarın şiirsel bir üslupla ördüğü betimlemelerde ve durum anlatılarında, Anadolu insanının kültürel değerlerine, geleneklerine, göreneklerine, inançlarına değinilir ve dünya görüşleri üzerinde sıkça durulur. *İnce Memed IV* toplamda yirmi dört bölümden oluşmaktadır. *İnce Memed* serisi toplamda 2200 sayfa uzunluğundadır.

Özet

Mahmut Ağa'yı öldürmesinin ardından *İnce Memed*, Çiçeklidere köyünden dağlara doğru kaçmaya başlamıştır. Ona düşman olan herkes peşine düşer. Murtaza Ağa, Mahmut Ağa'nın gözünün önünde öldürülmesinden dolayı bir süre kendine gelememiş ve kendine geldiğinde ilk iş olarak Topal Ali'yi yeniden yanına çekmeye çalışmaya başlamıştır. Oldukça meşakkatli bir yolculuğun ardından *İnce Memed*'le Müslüm, Ferhat Hoca'nın en yakın dostlarından olan Abdüselam Hoca'nın yanına gelir. *İnce Memed* Abdüselam'ın yanında yeni bir hayata başlar. Yeni kasabada kendisine bir ev alır, evi dayayıp döşer ve Hürü Ana'yla Seyran'ı yanına getirterek sıradan bir hayat yaşamaya başlar. Ferhat Hoca'ya, *İnce Memed*'in adıyla bir çete kurmuş ve çeteye bölgenin en zengin ağalarını soymaya başlamıştır. Çeteye her gün yeni silahşörlere katılır ve *İnce Memed* çetesi, başkaldırının ana merkezi haline gelir. Bütün halk ve Kırkgöz Ocağı, *İnce Memed*'in yanındadır. *İnce Memed*, yeni bir hayata başladığı kasabadaki çıkar savaşlarını yakın zamanda öğrenir. Bölgenin çeltik zengini olan Şakir Bey, halk sağlığını tehlikeye atar ve yasa dışı yollardan çeltik ekmektedir. Yasa dışı çeltikçiliğe karşı örgüt kurmuş olan Muallim Zeki Nejad, Şakir Bey tarafından öldürtülür. *İnce Memed* de en sonunda içindeki kurda hakim olamaz ve Şakir Bey'i öldürüp Ferhat Hoca'nın yanına gider. Çete, yapmış olduğu eylemlerle ve her geçen gün daha da güçlenmesiyle ağaları korkutur. Ağaların oynadığı bir oyunla Arif Saim Bey *İnce Memed*'in ortadan kaldırılması görevini üstlenir. Bayramoğlu, Kör İbrahim, Çiçekli Nuri ve Uzun Cabbar gibi namılı eşkıyalarla anlaşılır. Arif Saim Bey onlara her istediklerini verir. *İnce Memed* bir mağarada kısırılır fakat Bayramoğlu iki taraflı oynamaktadır. Bayramoğlu onu kısıkaçtan kurtarır. Halkın *İnce Memed*'e göstermiş olduğu sevginin ve saygının kaynağı olarak Anacık Sultan'ı gören Arif Saim, Kertiş Ali'ye onu teslim eder. Kertiş Ali döverek Anacık Sultan'ı öldürür. Kırkgöz Ocağı'nın geyik çobanı Mülayim'in oğlu Bünyamin de Kertiş Ali'yle Yüzbaşı Faruk'u öldürür. *İnce Memed*, köylüye zulmeden Arif Saim Bey'i ve Albay Azmi Bey'i öldürdükten sonra sırna kadem basar.

Kişiler

İnce Memed Anlatının başkahramanı serinin son cildinde yeniden sıradan bir hayat yaşamak için girişimlerde bulunur. Abdüselam Hoca aracılığıyla onun yaşadığı kasabaya yerleşir, ev satın alır, hayatını kurar ve Seyran'la Hürü Ana'yı yanına getirir. Fakat yerel halkın *İnce Memed*'e yüklemiş olduğu misyon oldukça büyüktür. *İnce Memed* gibi halk kahramanına dönüşmüş ve zulme

karşı başkaldırının simgesi haline gelmiş bir kişi için sıradan bir hayat yaşamak söz konusu olamaz. İnce Memed yerleştiği kasabada Muallim Zeki Nejad'la birlikte yasal yollardan toprak sahiplerine karşı mücadele vermeye girişir. Lakin çeltikçi Şakir Bey tarafından Zeki Nejad'ın öldürülmesinin ardından İnce Memed, zulme karşı mücadele etmenin tek yolu olarak yeniden silaha sarılır. İnce Memed artık, zulüm gören ve haksızlığa uğrayan bütün topluluklar ve bireyler için umut ışığı haline gelir. Onun varlığıyla cesaret kazanan halk, adaletsizliğe karşı toplumsal bir bilinç geliştirir.

Arif Saim Bey İstiklal Madalyası sahibi Kozan mebusu, bölgenin en güçlü zengindir. Bütün ağaların ve beylerin kirli işlerini bildiği için herkes ona saygı duyar. Kurtuluş Savaşı yıllarında göstermiş olduğu hizmetlerden dolayı Mustafa Kemal Paşa'nın has adamlarından biri haline gelmiştir. Vatana, millete ve Mustafa Kemal Paşa'ya oldukça bağlı ve sadık gibi görünse de aslında bunları tamamen kendi çıkarları için kullanır. Ermenilerin terk etmiş olduğu çiftliklere ve arazilere çöreklenip Türkmenlerin arazilerini silah zoruyla ele geçirir. Siyasi gücünü de kendi çıkarları için kullanmaktan çekinmeyen Arif Saim Bey, Çukurova'nın en korkulu siması haline gelir. İnce Memed'in ortadan kaldırılmasını isteyen ağalar, Arif Saim Bey'in bu görevi yüklenmesi için onun evini soydururlar ve suçu İnce Memed'in üzerine atarlar. Arif Saim Bey, evini ağaların soydurduğunu bilir fakat İnce Memed'in de her geçen gün büyüyen bir tehlikeye dönüştüğünün farkındadır. Bölgede bir halk ayaklanması çıkması onun mebusluk görevinden ihraç edilmesine sebep olacaktır. Kendi selameti için İnce Memed'in ölü ya da diri olarak yakalanması görevini üstlenir.

Murtaza Ağa Kekeme Adem Ağa'nın oğlu olan karakter, Çukurova bölgesinin en zengin ağalarından bir tanesidir. Adem Ağa'nın, obasına ait olan toprakları çiftlik haline getirerek zenginleştiği söylenir. Fakat yerli halk Adem Ağa'nın, Karabet Keklikyan'ın arazisini zorla ele geçirerek zenginleştiğini bilmektedir. Mahmut Ağa'nın, gözleri önünde öldürülmesinin ardından kendi canından şüphe eden Murtaza Ağa, İnce Memed'den kendisini koruyabilmek için elinden gelen her şeyi yapar. Bölgede yaşa dışı yollardan zengin olmuş karakterleri en etkin ve en baskın şekilde temsil eder. Kasabanın diğer ağalarıyla, beyleriyle ve devlet memurlarıyla sürdürdüğü çıkarıcı ve yozlaşmış ilişkiler, anlatı boyunca üzerinde durulan en önemli konulardan bir tanesidir. Kendileri için önüne geçilmez bir tehlike haline gelen İnce Memed'i ortadan kaldırmak için onun efsanevi yağız atının başına ödül koyarlar ve Arif Saim Bey'i devreye sokarak ondan kurtulmak isterler.

Yüzbaşı Faruk Eserin ilk cildinden itibaren devlet tarafından İnce Memed'i yakalamakla görevlendirilmiş olan karakter sürekli onun peşindedir. İnce Memed'in yakalanmasını tamamen bir gurur meselesi haline getirmiştir. Elindeki yetkilere ve güce güvenen karakter yerli halka oldukça kötü davranır. Onları aşağılar, küçümser ve onlara hiç çekinmeden işkence eder. Köylülerin yalnızca dayaktan ve işkenceden anladıklarını savunmaktadır. Onların geleneklerini ve inançlarını aşağılar. Yerli halka elinden geldiğince kötü davranan karakter, üstlerine karşı oldukça saygılıdır. Hatta onlara dalkavukluk yapmaktan çekinmez. Ağaların ve beylerin ne kadar güçlü olduklarını bildiği için onların isteklerini harfiyen yerine getirmeye çalışır. İnce Memed'in yakalanması için elinden gelen her şeyi yapar.

Ferhat Hoca İkinci ve üçüncü eserlerde oldukça edilgen bir rol oynayan anlatı kişisi bu ciltte, hayli etkin ve baskın bir rol oynar. İnce Memed tarafından hapisten kurtarılmasının ardından Kasım, Temir, Güdük Hacı ve Şahan'la birlikte İnce Memed çetesini kurup bölgenin en zengin ağalarını soymaya başlar. Ele geçirilen her ganimet ilk önce fakir halkla paylaşılır. Ferhat Hoca, halkın örgütlenmesinde ve bilinçlenmesinde en önemli rolü oynar. Onun eylemleri ve yönetimi sayesinde İnce Memed çetesini her geçen gün büyütür ve bölgede yaşayan yerli halk dolaylı ya da dolaysız yoldan çetenin bir parçası haline gelir.

Bayramoğlu Arif Saim Bey'in eski silah arkadaşı ve Arif Saim Bey'in yüzbaşı olduğu dönemde eşkıyalık yapan Bayramoğlu bir keresinde, onu yakalamıştır. Arif Saim Bey canının başışlanması için Bayramoğlu'na yalvarmıştır. Zamanının namılı eşkıyalarından olan Bayramoğlu'na Arif Saim Bey tarafından İnce Memed'i öldürme görevi verilmek istenir. Bayramoğlu onun bu teklifini kabul etmez. Zira İnce Memed'i kimsenin öldürmeye gücü olmadığına inanmaktadır. Arif Saim Bey İnce Memed'i yakalama görevinin ona Mustafa Kemal Paşa tarafından verildiğini söyler. Bayramoğlu Mustafa Kemal Paşa adını duyunca görevi severek kabul eder. Bayramoğlu İnce Memed'i sevmektedir ve ona saygı duymaktadır. Bayramoğlu İnce Memed'i bir kere görmezlikten gelerek yaşamasına izin verir. İkinci yakalayışındaysa Yüzbaşı Faruk ve askerleriyle çatışmaya girerek İnce Memed'in hayatını kurtarır.

Hürü Ana İnce Memed'in annesi olarak kabul ettiği kadın karakter, dürüstlüğün, saflığın ve mertliğin temsilcisi konumundadır. İnce Memed'e en zor zamanlarında yardım eder ve onun akıl hocalarından biri olur.

Anacık Sultan Kırkgöz Ocağı'nın kadın piri olan Anacık Sultan, halkın çok sevdiği ve saygı duyduğu bir karakterdir. Eserde bilgeliği ve inancı temsil eder. Ocağın en değerli eşyalarını İnce Memed'e vererek onun badirelerden kurtulmasını amaçlar. İnce Memed'in bir halk kahramanına, Köroğlu'na dönüşmesindeki rolü oldukça önemlidir. Anacık Sultan İnce Memed'e Selahaddin Eyyubi'nin gömleğini, ocağın mührünü ve kılıcını verir. Anadolu insanının inançsal ananelerinin anlaşılmasında önemli bir rol oynar.

Seyran İnce Memed'le evlenir, yeni yerleştikleri kasabada beraber yaşarlar ve bir çocukları olur.

Anlatıda önemli rolleri olan diğer karakterlerin isimleri şunlardır: Müslüm, Şakir Bey, Taşkın Halil Bey, Tapucu Zülfü, Molla Duran, Onbaşı Kertiş Ali, Asım Çavuş, Zeynullah Efendi, Sarı Sultanoğlu, Kör İbrahim, Kürt Rüstem, Abdülislam Hoca, Zeki Nejad, Topal Ali, Kasım, Temir, Uzun Cabbar, Amber Bey, Hüsne Hatun, Bünyamin, Yel Musa vd.

Öykü

İnce Memed'in Kaçışı ve Müslüm'le Buluşma Anavarza kayalıklarına sinmiş olan Memed, çoban Müslüm'le buluşmak için Akçasaz'a doğru ilerlemektedir. Yol aldığı arazideki devedikenlerinin yoğunluğu bir orman gibidir. Yolculuk sırasında sürekli olarak karayılanlarla uğraşmaktadır. İnanca göre yılan görmek uğur getirmektedir. Fakat İnce Memed, kendisine doğru gelen bir yilandan tedirgin olduğu için onu tabancısıyla vurarak öldürür. Gece yarısına doğru İnce Memed, büyük sorun doğu yanındaki bir kavukta geceyi geçirir. İnce Memed'in görmüş olduğu rüya uzunca anlatılır. Ferhat Hoca'nın ona bahsettiği köyü görür. Silahlarını Ferhat Hoca'ya bırakmış ve fes yerine şapka takmıştır. Ardından uyanan İnce Memed, Müslüm'le buluşmak için Akçasaz'a doğru ilerlemeye devam eder. Akçasaz'daki bir kavak ağacının önünde buluşacaklardır. Orada buluşacak olan ikili, Abdülislam Hoca'nın köyüne gideceklerdir. Gidilecek olan köy Akdeniz kıyısında, Gavur dağlarının eteklerinde ve Payas kalesinin oradadır. Yılanlarla dolu bir yol katedildikten sonra ikili buluşur. Gece yarısı yılanlar tarafından boğulmamak için, Yörükler tarafından söğüt ağaçlarının gövdelerine yapılmış yataklarda yatarlar. Müslüm İnce Memed'e kasabada ve Vayvay köyünde neler olduğunu anlatır. Jandarmalar her yerde İnce Memed'i aramaktadır ve Müslüm onların elinden zor kurtulmuştur. Ferhat Hoca yeniden eşkiya olup bir çete kurmuş ve zenginlerden aldıklarını fakirlere dağıtmaktadır. Müslüm İnce Memed'e Seyran'dan da bahseder. Seyran, Yüzbaşı Faruk'un casusları tarafından hala izlenmektedir. Müslüm ondan Kırkgöz Ocağı'nın mührünü almış ve İnce Memed'e getirmiştir. Bu mührü taşıyan kişiye kurşun işlemediğine inanılır. Müslüm İnce Memed'e yılanlardan, Akçasaz'da yaşadığını düşündüğü bir ejderhadan bahseder. Bir süredir Seyran'ın etrafında dolanan bir kuşun rengi üzerine tartışırlar. İnce Memed kuşun mavi renkte olduğunu, Müslüm ise sarı renkte olduğunu iddia eder.

Mahmut Ağa'nın Defnedilmesi ve İnce Memed'in Kovalanması Kasabalılar sabaha doğru kurşun sesleriyle uyanıp, uyurgezer bir vaziyette sokaklara dağılmışlardır. Civardaki köylerde ve dağlarda çatışmalar devam etmektedir ve silah sesleri kasabaya kadar ulaşmaktadır. Murtaza Ağa, Mahmut Ağa'nın gözünün önünde öldürülmesinin ardından yorganı başına kadar çekmiş ve şok geçirmiştir. Hüsne Hatun onu kendisine getirmeye çalışır. Murtaza Ağa'nın başından aşağıya bir kova su döker. Murtaza Ağa ona işaret ederek birkaç kez daha ondan su dökmesini ister. Murtaza Ağa İnce Memed tarafından yaralandığını zannetmektedir. Mahmut Ağa'dan üzerine bulaşmış olan kanın kendisine ait olduğunu düşünmektedir. Hüsne Hatun onu yavaş yavaş yatırtmayı başarır. İnce Memed, Murtaza Ağa'nın evini terk etmeden önce onun kulağına fısıldayıp hayatını Topal Ali'ye borçlu olduğunu söylemiştir. Murtaza Ağa, İnce Memed tarafından hayatının bağışlanmış olmasının ardından onunla dost olmaya karar verir. Topal Ali'yle de arasını düzeltmeye niyetlidir. Bir süre sonra Yüzbaşı, doktor ve Taşkın Halil Bey, Murtaza Ağa'nın evine gelirler. Doktor cesede otopsi yapılmasının gerekli olmadığını söyler çünkü neler olup bittiğini bilmektedir. Fakat yine de cesedi biraz inceledikten sonra raporunu yazar. Mahmut Ağa'nın cenaze töreni gerçekleşir. Devlet yetkilileri onun kahramanlıklarından bahseder. Yüzbaşı Faruk İnce Memed'in masum karısı Hatçe'yi öldürdüğü anı düşünür. İnce Memed'i bir an evvel öldürmesi gerektiğinin farkındadır. Asım Çavuş'un da daha fazla sabrı kalmamıştır. Murtaza Ağa Topal Ali'nin etrafında dolanmaya başlar. Murtaza Ağa onu yeniden kendi tarafına çekmek ister fakat aynı zamanda kasabalının önünde kendisini daha fazla aşağılamak istemektedir.

Murtaza Ağa Kürt Rüstem'le anlaşarak ona Topal Ali'yi öldürtmeyi düşünür. Hemen ardından bu düşünceden tiksindir ve Mahmut Ağa'nın İnce Memed tarafından nasıl öldürüldüğünü birilerine anlatmak ister. Murtaza Ağa yaşanan olayı işine gelecek şekilde değişiklikler yaparak yeniden kurgular ve insanlarla konuşur. Vayvay ve Çiçeklidere köylerindeki çatışmaların ardından İnce Memed, Akçasaz'daki bir deve dikenliğinde köylüler tarafından kuşatılır. Akçasazlılar Yüzbaşı Faruk'a haber ulaştırırlar. Deve dikenliği karayılanlarla dolu olduğu için köylüler oraya girmeye cesaret edememektedirler. İnce Memed ne yapıp edip oraya girmiş ve kendini korumaya almıştır. Onun, takmış olduğu mühür tarafından korunduğu düşünülür. Akçasaz bataklığında yaşadığı düşünülen ejderha da köylüleri korkutur. Yüzbaşı Faruk askerleriyle birlikte deve dikenliğine girmeye çalışmış fakat yılanların arasına girmeyi göze alamamışlardır. Yüzbaşı Faruk İnce Memed'i orada sıkıştırdığını düşünerek karakola geri döner.

İnce Memed'in Kaçmayı Başarıp Bir Köye Sığınması Söğüt ağaçlarının üzerindeki yataklarda uyuyan İnce Memed ve Müslüm uyanırlar. İnce Memed, uzaktan gelen bir kafilenin onlara doğru yaklaştığını ve yola devam etmeleri gerektiğini söyler. Özellikle Müslüm, gece karanlığında yılanların arasında yürümekten korkmaktadır. Yılanların karanlıkta asabileştiklerini ve çiftleştiklerini söyler. İnce Memed onun korkudan böyle konuştuğunu anlar ve yola devam etme kararı alır. İkili Ceyhan ırmağına doğru ilerlemeye başlar. İnsanların boynuna atlayan küçük sarı yılanların olduğu yerden geçilir. Kayalık bir yere yaklaştıklarında Müslüm'ün ayağına bir yılan vurur. Yılan ısırmasıdır fakat çok sert bir şekilde vurmıştır. Bacağı koparcasına ağaran Müslüm, yine de yola devam eder. Onları aramakta olan izcilerin, yakmış oldukları ateşlerden, Akçasaz'a vardıklarını anlarlar. Şimdi İnce Memed ve Müslüm, ejderhanın yaşadığı yerden geçeceklerdir. Ne olduğu çok belli olmayan antik bir yaratığın yanından, onun uyuduğu sırada, geçerler ve bir köye varırlar. Gözlerine kestirmiş oldukları bir eve girerler. Onları karşılayan kadın, İnce Memed'i üzerindeki cübbeden dolayı hoca zanneder. İnce Memed hoca olmadığını söyler üstündeki cübbeyi çıkarır. İnce Memed tepeden tırnağa silah ve mermiyle kuşanmıştır. Köyde eli silah tutan herkes İnce Memed'i aramaya gitmiştir. Kadın, karşısındaki adamın da İnce Memed'i aramaya gittiğini fakat vazgeçip geri döndüğünü düşünür. Kadın karşısındaki adama kızar. İnce Memed'in bir ermiş ve masum olduğunu söyler. Köylüler onun çok fazla iyiliğini görmüştür. İnce Memed ve Müslüm kadını gülererek dinlerler. Kadın adama, İnce Memed'in mucizevi güçleri olduğunu söyler. İnce Memed Zeynep Hatun'a kimliğini açıklar. Başlangıçta Zeynep Hatun ona inanmaz fakat parmağındaki Kırkgöz Ocağı'nın mührünü görünce ona inanır. Zeynep Hatun İnce Memed'e oğluyla ilgili sorular sorar. İraz ortalıktan kaybolduktan sonra İnce Memed oğlunu hiç görememiştir. Ardından İnce Memed, başını yastığa koyar koymaz uyur. Müslüm'ün ayağı çok ağrıyordur fakat bir süre sonra uyku baskın gelir ve uyumayı başarır. Ertesi sabah Zeynep Hatun'un oğlu Yunus, diğer erkeklerle birlikte geri döner. Zeynep Hatun oğluna İnce Memed'in evde olduğunu söyler. Yunus çok sevinir ve sürülerin yanına giderek birkaç tane koyun alır. İnce Memed'in köylere gelmesi şerefine koyunlar kesilir. O akşam bütün köylüler Zeynep Hatun'un evine toplanırlar ve İnce Memed'i görürler. Avşaroğlu gibi bütün köylüler sırayla onu konuk etmek isterler.

Murtaza Ağa'nın Topal Ali'yi İkna Etme Çabaları ve Yağız Atın Başına Ödül Koyulması Mahmut Ağa'nın ölümünün ardından Murtaza Ağa, bir daha kendi odasına girip orada yatmaya cesaret edememiştir. Murtaza Ağa sürekli olarak İnce Memed'in "Seni Topal Ali'ye havale ettim" sözünü düşünmektedir. En sonunda Topal Ali tarafından öldürüleceğini anlar. Sürekli olarak kendi ölümünün nasıl olacağını kendi kafasında kurmaya başlar. Ali Safa gibi ölü kokacağını ve mor kelebeklerin onun üzerine konacağını düşünür. Murtaza Ağa Hüsne Hatun'la bu konu üzerine konuşur. Hüsne Hatun Murtaza Ağa'nın söylediklerine hak verir. Murtaza Ağa'nın önünde iki seçenek durmaktadır. Ya Topal Ali'yle arasını düzeltecek ya da daha erken davranıp Topal Ali'yi öldürecektir. Hüsne Hatun, Topal Ali'yi Murtaza Ağa'yla barışması için bir süredir ikna etmeye çalışmaktadır. Almış olduğu duyumlara göre Molla Duran İnce Memed'i desteklemektedir. İnce Memed zaman zaman Molla Duran'ın konağında saklanmıştır. Bunun üzerine Murtaza Ağa çaresizlikten ne yapacağını bilemez. Murtaza Ağa Kürt Rüstem'den yardım istemeye karar verir. Niyeti Kürt Rüstem'e Topal Ali'yi öldürtmektir. Hüsne Hatun Topal Ali'yi Murtaza Ağa'yla barışması için ikna etmeye çalışacaktır. Murtaza Ağa'ysa Kürt Rüstem'den yardım istemeye gider. Kürt Rüstem, İnce Memed ve Topal Ali arasındaki anlaşmayı bilmektedir. Topal Ali, Murtaza Ağa tarafından uğramış olduğu hakarettten dolayı onu kendisi öldürmek istemektedir. Köylülerin arasında uzun zamandır konuşulan tek konu budur. Kürt Rüstem bu bilgileri köylülerden öğrendiğini söyler. Köylülere göre Topal Ali her gün, Murtaza Ağa'yı nasıl öldüreceğini anlatmaktadır. İntikamının korkunç olacağını söylemektedir. Murtaza Ağa'nın korktuğu için evden dışarı çıkmadığı konuşulmaktadır. Murtaza Ağa Kürt Rüstem'e Topal Ali'yi öldürmesi için birçok şey teklif eder. Lakin Kürt Rüstem onun tekliflerini kabul etmez. Ertesi sabah Taşkın Halil Bey, Murtaza Ağa'yı konağına çağırır. Murtaza Ağa acele ederek hazırlanır ve koşar adımlarla, kimseyle göz göze

gelmeden onun konağına varır. Murtaza Ağa Taşkın Halil Bey tarafından kapıda karşılanır. Murtaza Ağa Yüzbaşı Faruk'u, Anavarza ve Akçasaz'da İnce Memed'i yeniden elinden kaçırdığı için şikayet etmiştir. Murtaza Ağa'ya göre; Yüzbaşı Faruk'un yılanlarla yapmış olduğu savaş Türk savaş tarihine geçecek kadar değerlidir. Murtaza Ağa'nın iğneleyici bir üslupla yazdırmış olduğu şikayet dilekçeleri Yüzbaşı Faruk'un gururuna dokunmuştur. Murtaza Ağa zamanı geldiğinde onun gönlünü alacağını söyleyerek konuyu kapatır. İkili arasında Topal Ali meselesi konuşulur. Murtaza Ağa Topal Ali'nin İnce Memed için çalıştığından neredeyse emindir. Molla Duran'ın da onların yanında yer aldığını iddia eder. Taşkın Halil Bey bu iddiaların duyulmamasını ister. Ne yapıp edip Topal Ali'yle anlaşmanın bir yolunu bulmalıdırlar. Ardından konu İnce Memed'e gelir. Murtaza Ağa, İnce Memed'in taşıdığı mührün Kırkgöz Ocağı'na ait olduğunu ve artık ona hiçbir kurşunun değmeyeceğini iddia eder. Taşkın Halil Bey bu söylemlerin hurafeden ibaret olduğunu söyler. Anacık Sultan'a hakaretler eder. Kırkgöz Ocağı'na saygı duyan ve efsanelere inanan Murtaza Ağa'yla onları aşağılayan Tahsin Halil Bey arasında tartışma çıkar. Daha sonra birbirlerinden özür dilerler. İnce Memed halkın gözünde iyice destanlaşmış ve ermişler seviyesine yükselmiştir. Hiç kimse onu karşısına almak istememektedir. Dolayısıyla Murtaza Ağa ve Taşkın Bey ilk olarak yağız atı öldürtmeye karar verirler. Atın öldürülmesi için başına ödül konulur. Atı öldürüp kellesini getirene bin beş yüz lira verilecektir. Bu oldukça yüksek bir meblağdır. Ağalar köylülerin bu parayı alabilmek için tanrılarını bile terk edeceklerini düşünürler. Ertesi gün ikili yeniden bir araya gelirler. Atın resimleri çizdirilip her yere astırılır. Sami Turgut halkı motive etmek için demagoji ve milletçilik içerikli bir konuşma hazırlar. Kambur Ahmet de tellallık yaparak herkese, atın başına koyulmuş olan ödülü ilan eder.

İnce Memed'in Abdülislam Hoca'nın Evine Varması Uzun bir yolculuğun ardından deniz kıyısına varan İnce Memed ve Müslüm ikilisi, sahilde dinlenirler. İnce Memed hayatında ilk defa deniz görmüştür. Müslüm daha küçük olduğu yaşlarda denizi bir kere görmüş ve onun enginliği karşısında korkmuştur. Kesikeli köyüne akşam saatlerinde girmeye karar verirler. O saate kadar sahilde oyalanırlar. Buldukları balı yerler ve limon kokusuna kendilerini kaptırırlar. Akşam karanlığı tamamen çöktüğünde köye girilir. Ferhat Hoca'nın eski bir dostu olan Abdülislam Hoca bulunur. Ferhat Hoca'nın ağaç resmi çizdiği bir beyaz bir kağıt Abdülislam'a verilir. İnce Memed ve Müslüm yıkanır. İnce Memed hayatında ilk defa kurulanmak için havlu kullanır ve bu çok hoşuna gider. Buldukları köy tamamen limon, portakal gibi narenciyelerle kaplıdır. Abdülislam'ın zengin sofrasında kahvaltı eden ikili açlıklarını tamamen giderirler. Abdülislam Kesikeli köylülerine İnce Memed'i yeğeni olarak tanıtmaya karar vermiştir. Bir berber eve gelir ve İnce Memed'i tıraş eder. Ardından alışverişe gidilir. Zeynullah Bey'in dükkanından oldukça kaliteli ve güzel kıyafetler alınır. Zeynullah Bey'in dükkanı köydeki bütün dedikoduların öğrenildiği yerdir. İnce Memed birisiyle göz göze gelir. Bakıştığı kişinin kendisini tanıdığını anlar. Memed de onu tanışmıştır fakat kim olduğunu hatırlayamamıştır. Memed bir süre adamı takip eder fakat bir yerde onun izini yitirir. Geri dönen İnce Memed, Abdülislam Hoca'ya durumu anlatır.

İnce Memed Çetesinin Sarı Sultanoğlu'nu Soyması Ferhat Hoca, namazını bitirdikten sonra çetesinin yanına gelir. Kasım'a, bütün adamların dinlenmesi gerektiğini ve ardından baskın için hazırlanmalarını söyler. Ferhat Hoca bölgenin en zengin isimlerinden olan Sarı Sultanoğlu'nu soymaya karar vermiştir. Ferhat Hoca adamlarına girişmekte oldukları için ne kadar büyük ve zorlu olduğunu anlatır. Konağa girer girmez karşı koyan hiç kimse sağ bırakılmayacaktır. Aksi halde Sarı Sultanoğlu ölene kadar onların peşini bırakmayacaktır. Bu iş başarıyla sonlandırılmasa bile İnce Memed çetesinin adı efsaneleşecektir. Dağdan inilir ve orman geçilir. Sarı Sultanoğlu'nun kesme taştan yapılmış konağına varılır. Kapıdaki nöbetçiye İnce Memed'in çetesini söylediklerinde hiçbir dirençle karşılaşmadan içeriye girerler. Sarı Sultanoğlu çete üyelerini hürmetle karşılar. Kasım, İnce Memed olarak tanıtılır. Sarı Sultanoğlu'nun evinin içi oldukça değerli eşyalarla döşenmiştir. Soyunun Dulkadiroğulları'ndan geldiğini iddia eder. Fakat herkes onun aslen Kürt olduğunu bilmektedir. Dulkadiroğulları'nın Osmanlı'yla olan ilişkilerine değinilir. Ferhat Hoca Sarı Sultanoğlu'na evi soymaya geldiklerini ve bin altın istediklerini söyler. Sarı Sultanoğlu onlara hiç karşı çıkmaz. Liderlere kahve ikram eder ve altın sandığının getirilmesini ister. Ferhat Hoca'ya bir kese altın verilir. Kesenin içinde tam olarak bin altın vardır. Ferhat Hoca Sarı Sultanoğlu'nun yiğitliğine hayran kalır. Sarı Sultanoğlu, İnce Memed için her şeyi yapabileceğini söyler. Ondaki bir şey çalmaya yeltenecek kişi başka bir eşkiya olsaydı, kapının önünde onu çoktan öldürmüş olduğunu söyler. Sarı Sultanoğlu, Kasım'ın İnce Memed olmadığından şüphelenir. Fakat Kasım çok soğukkanlı davranır ve Sarı Sultanoğlu'nu ikna eder. Ardından konağı terk ederler. Sarı Sultanoğlu'nun adamlarının yakında peşlerine düşeceklerinin farkındadırlar. Tırmanması neredeyse imkansız olan bir yamacı tırmandıktan sonra uyurlar. Herkesin uyku halinde olduğu bir zamanda Temir, ayak sesleri duyar. Çete, Sarı Sultanoğlu'nun adamları tarafından kuşatılmıştır. Ferhat Hoca ve Temir, sürünerek kuşatmanın arkasına geçmeyi başarırlar.

Koruma ateşi açarak bütün çeteyi kurtarırlar ve Sarı Sultanoğlu'nun birçok adamını vurup geri püskürtürler. Bir Kızılbaz köyü olan Menekşeli'ye gitmeye karar verirler. Orada yaşayan Dursun Dede'nin yanına sığınır. Çete üyeleri başka evlere dağıtılır. Dursun Dede'yle Ferhat Hoca, iyi-kötü çatışması, Alevilik inancı ve bazı kıssalar üzerine sohbet ederler. Dışarıdan gelen bir delikanlı köyün Sarı Sultanoğlu'nun altmış kadar adamı tarafından kuşatıldığını haber verir. Çete bir ağacın altından toplanır. Köyün genç kızlarına çeyizleri için biraz altın dağıtılır. Köyün çıkışında çete, Maraş abaları giymiş bir grup gençle karşılaşır. Gençler çeteye katılmak istemektedirler. Çeteye katılmak isteyen her gencin adı Memed'dir. Ferhat Hoca bir süre düşünür. Onlara bir şans vermeye karar verir. Ardından Sarı Sultanoğlu'nun adamlarıyla çatışmaya girilir.

İnce Memed'in Kasabaya Yerleşmesi ve Hakkında Çıkan Dedikodular Baharın gelmesiyle birlikte Çukurova'nın sahil kesimleri püren kokmaya başlamıştır. İnce Memed vakit buldukça sahile inip denizi izlemektedir. Püren kokusunu aldıkça annesini, Hatçe'yi ve Seyran'ı hatırlar. Çocukluk yıllarında annesinin kullanmış olduğu güzel koku veren bitkileri ve çiçekleri düşünür. İnce Memed, kendisini tanıdığını düşündüğü adamı sahilde, denizi izlerken görür. Usulca ona biraz yaklaşır fakat adam onu fark edince kovalamaca başlar. İnce Memed onu yine yakalayamaz. İnce Memed bir gün, Abdüselam'a kendisini tanıyan adamı anlatıp ne yapması gerektiğini sorduğunda, evin bahçesinde adamın ona baktığını görür. İnce Memed Abdüselam'a adamı görüp görmediğini sorar. Abdüselam da adamı görmüş fakat onun kim olduğunu o da bilememektedir. İnce Memed onu kovalamak ister fakat evin bahçe kapısından dışarıya çıktığında adam gözden kaybolur. Abdüselam İnce Memed'e ev satın alır. Ev sahibi evini mecburiyetten satmış ve aslında evinden ayrılmak istememiştir. İnce Memed ev sahibiyile bu konuda görüşmek istemiş, ona yardımcı olabileceğini düşünmüş fakat kadın çoktan İstanbul'a gitmiştir. Abdüselam ve İnce Memed evi dayayıp döşerler. İnce Memed yeni evini çok sever ve burada Seyran'la başlayacakları yeni hayatı düşünüp durur. Abdüselam ve İnce Memed, ev için tablolar satın alırlar. Tablolardan birinde Köroğlu'nun, birinde Hz. Ali'nin diğesindeyse Adem ve Havva'nın tasvirleri vardır. Ardından İnce Memed'e dört yaşında bir kır at satın alınır. Abdüselam Hoca ona üzerindeki kıyafetlerle ata binemeyeceğini söyler ve İnce Memed'e yeni kıyafetler alınır. Zeynullah Bey'in dükkanında kasabanın önemli isimleri toplanır. Misafirler günlük konular üzerine konuşurlar. Kurtuluş Savaşı gazisi olan Şakir Bey'le Müftü arasında bir tartışma olur. Şakir Bey İnce Memed'i vatan haini bir eşkıya olarak görür. Müftü'ye onun bir ermiş olduğunu iddia eder. Müftü; Kırkgöz Ocağı'nın, yüzüğün, gömleğin, kılıcın kerametlerini anlatır. Köroğlu'nun gerçek bir ermiş olduğuna inanır. Şakir Bey inancı olmayan bir insandır. Fakat inançsız olduğunun belli olmasını istemediği için Cuma namazlarına gider ve hiç inanmadığı kerametlere inanıyormuş gibi görünür. İnce Memed'le ilgili en bütüncül ve tutarlı yorumu öğretmen yapar. Öğretmen, İnce Memed'in bu kadar kutsallaştırılmasının sebebinin, halkın yüzyıllarca sürmüş olan ezilmişliğinden ve hak arama ihtiyacından kaynaklandığını söyler.

Topal Ali'nin Murtaza Ağa'yla Anlaşması ve Atın Yakalanmış Gibi Yapılması Topal Ali, Murtaza Ağa'nın korumalığını yapmaya başlamış olan Kürt Rüstem'i ziyaret eder. Murtaza Ağa Kürt Rüstem'e koruma karşılığında ev, arazi, hayvan, silah ve para vermiştir. Topal Ali Kürt Rüstem'i böylesi bir teklifi kabul ettiği için ayıplar. Zira Kürt Rüstem geçmişte ağalara ve beylere karşı savaşmıştır. Kürt Rüstem de aynı konuda Topal Ali'yi suçlar. Kürt Rüstem Topal Ali'yi Molla Duran'a kul olmakla itham eder. İkili arasında uzun bir tartışma olur. Topal Ali Kürt Rüstem'i Murtaza'yı korumaktan vazgeçmeye ikna etmeye çalışır. Murtaza Ağa ne teklif etmişse Topal Ali daha fazlasını verecektir. Fakat Kürt Rüstem Murtaza Ağa'ya söz verdiğini ve artık sözünden geri dönemeyeceğini söyler. İkili anlaşamaz. Topal Ali Kürt Rüstem'e, karşısına çıkması durumunda onu öldüreceğini söyler. Kürt Rüstem tarafından koruma altına alınan Murtaza Ağa'yı öldürmek iyice zorlaşmıştır. Topal Ali Kürt Rüstem'den kurtulmanın bir yolunu düşünür. Murtaza Ağa'nın eşi Hüsne Hatun, Topal Ali'yi akşam yemeğine davet eder. Hüsne Hatun bir süredir Topal Ali'yi Murtaza Ağa'yı öldürmemesi için ikna etmeye çalışmaktadır. Topal Ali ona akşam yemeğine geleceğini söyler. Topal Ali, Murtaza ve Hüsne tarafından merdivenlerde karşılaşılır. Murtaza Ağa Topal Ali'ye iltifatlar eder, tanrıya şükreder ve İnce Memed'in atının yakalandığını söyleyerek konaktan ayrılır. Hüsne'yle Topal Ali'nin konuşacakları şeyler olduğunu bildiği için onları baş başa bırakır. Topal Ali Murtaza Ağa'yı öldürmemeye ve onu korumayı kabul eder. Ancak kendisine maaş bağlanacak ve Kürt Rüstem bir daha bu kasabaya uğramayacak hatta konağın önünden bile geçmeyecektir. Topal Ali, Kürt Rüstem'le Bayramoğlu'nun İnce Memed'in adamları olduklarını söyler. Hüsne Hatun, Mahmut Ağa'nın öldürüldüğü gün İnce Memed'in yanında Topal Ali'yi görmüştür. O gün pencereden dışarıyı izleyen Hüsne Hatun onları evin önünde görmüştür. Hüsne Hatun bunu kimseye söylememiştir. Neden kimseye söylemediğini kendisi de bilmemektedir. Topal Ali Hüsne Hatun'a bu iyiliğinin altında kalmayacağını ve Murtaza Ağa'yı öldürmeyeceğini söyler. Hüsne Hatun ona eninde sonunda Murtaza Ağa'yı öldüreceğini söyler. Fakat

Topal Ali'den uzak olan Murtaza Ağa sürekli ölüm korkusuyla yaşadığı için her gün ölmektedir. Hüsne Hatun'un gönlü onun böyle yaşamasına el vermemiştir. Topal Ali konaktan ayrılır. Murtaza Ağa saklanmış olduğu odadan çıkıp Hüsne Hatun'a ne konuşulduğunu sorar. Hüsne Hatun ona duymak istediklerini söyler. Murtaza Ağa mutlu olur ve ardından yakalanan atlara bakmaya gider. Taşkın Halil Bey ve Murtaza Ağa, İnce Memed'in atı olduğu iddia edilen atlara bakarlar. Molla Duran Murtaza Ağa'ya Topal Ali'yi elinden almış olduğu için kızar. Ardından oradan ayrılır. Komisyonun en son baktığı atın ağzında Allah yazan bir mühür vardır. Atı yakalayan kişi onu nasıl yakaladığını ve atın hikayesini anlatır. Atın ağzında gerçekten de mühür vardır. Söz konusu edilen atın İnce Memed'e ait olduğu kabul edilir ve yakalayan kişiye ödülü verilir. Ödül üç bin lira olarak belirlenmiştir fakat yakalayan kişiye yalnızca iki yüz elli lira verilir. İnce Memed'in atı süslenir ve kasabanın bütün ileri gelenlerinin bulunduğu bir tören yapılır. Bütün köylülerin ve kasabalıların önünde at kurşuna dizilir. Halk ölüm sessizliğine gömülmüştür. Bu sessizlik ağaları her geçen saniye daha fazla korkutmaktadır. O gün atın ölüsüne hiçbir insan ve hiçbir hayvan dokunmaz. İnsanlar sırayla ata saygılarını gösterip giderler. Ertesi sabah atın mucizevi bir şekilde ortadan kaybolduğu anlatılır. On iki ak libaslı atı alıp, kutsal atlarıyla birlikte ışık olup ortadan kaybolmuşlardır.

İnce Memed ve Ailesinin Yeni Yuvalarına Yerleşmeleri Kesikeli köyüne İnce Memed'in atının kurşuna dizildiği haberi ulaşır. Zeynullah'ın dükkanında günlerce bu konu üzerine konuşulur. Atın nasıl öldürüldüğü, ak libaslara bürünmüş Kırk Ermiş'le Akdeniz'e doğru gidişi ve göğe çekilişi anlatılır. Hürü Ana ve Seyran, İnce Memed'in yanına gelmişlerdir. İnce Memed onlara evi gezdirir ve bütün eşyaları teker teker gösterir. Seyran üzerindeki şoku tam olarak atamamıştır fakat Hürü Ana çok memnundur. Müslüm onların eşyalarını da eve getirir. İnce Memed onlara, duvarlara asmış olduğu resimleri de gösterir. Köroğlu'nun tasvirini çok beğenen Hürü Ana, ardından Hz. Ali'nin tasvirini görür. Hürü Ana Hz. Ali'yi İnce Memed'e benzetir. Onun yüzünü gören Hürü Ana, ibadetlerine sıkı sıkıya sarılmaya karar verir. Tasviri aldırıp odasına astırır. Yer yatağının başucuna koyulmasını ister. Hürü Ana, odasındaki son moda eşyaları da attırır. Karyolayı çıkartıp yer yatağını, halıyı çıkartıp kilimini koydurur. Evde Atatürk'ün de tasviri vardır. Fakat Hürü Ana ona küskündür. Ertesi gün komşular ziyarete gelirler. Yeni komşularla tanışılır. Öbür gün deniz kıyısına gidilir. Hürü Ana hayatında ilk defa deniz görmüş ve onun enginliği karşısında derin düşüncelere dalmıştır. Seyran da aynı şekilde ona eşlik eder. Diğer gün Seyran'la İnce Memed, çarşığı ve kasabayı gezerler. Seyran çok mutludur ve herkes bunun farkındadır. Seyran zaman zaman aynanın karşısına geçip kendisini izler. Kendisini çok güzel bulur fakat İnce Memed'in bir gün onu sevmekten vazgeçebileceği düşüncesi karşısında altüst olur. Hürü Ana sürekli olarak evdeki tasvirlerle konuşur. Onlara dertlerini anlatır. İnce Memed'in neden öldürülmek istendiğini anlamaz. Yaşadıkları felaketlerden dolayı biraz da olsa Atatürk'ü suçlar. Ona memleketin ağalar ve beyler için mi kurtarıldığını sorar.

Çeltiğe Karşı Yasal Direniş ve Zeki Nejad'ın Öldürülmesi İnce Memed, Muallim Zeki Nejad sayesinde zaman geçtikçe, kasabadaki çıkar savaşları hakkında önemli bilgiler edinmiştir. Zeki Nejad İnce Memed'e okuma-yazmayı öğretmiş ve ikili samimi bir arkadaşlık ilişkisi kurmuşlardır. Zeki Nejad İnce Memed'e kan emici çeltikçileri ve kaçakçıları da anlatır. Bir akşam atıyla dolaşan İnce Memed kendisini takip eden adama yeniden rastlar. Onun peşine düştüğü sırada atı başından üç kurşunla vurulur. Zeki Nejad bunu çeltikçi Şakir Bey'in yaptırdığını düşünür. Zeki Nejad onun çeltik tarlalarına karşı kampanya yürütmektedir. Bundan dolayı ikili arasında anlaşmazlık sıcak bir çatışmaya dönüşmüştür. Dulkadiroğulları'nın mirasçısı olduğu söylenen Şakir Bey, çeltik tarlaları sayesinde kısa zamanda servetine servet katmıştır. Köylülerin arazilerini para karşılığında kiralar fakat kiralanan araziler kısa sürede bataklığa dönüp sivrisineklerin ürediği ve sıtmanın boy gösterdiği bir alana dönüşür. Her yaz onlarca küçük çocuk sıtmadan ölmüş ve her yer çocuk mezarlarıyla dolmuştur. İnce Memed ve Zeki Nejad, Şakir Bey'in çeltik tarlalarıyla ilgili her gün şikayet dilekçeleri yazıp Ankara'ya göndermişlerdir. Lakin yerli halkın sorunlarıyla hiç kimse ilgilenmemektedir. İnce Memed'e yeni bir at alınır ve Memed, yeni atını eskisinden daha çok sever. Şakir Bey Zeki'yi kendisiyle uğraşmaması konusunda uyarır. Onun çeltik karşıtı eylemlerine dayanacak sabrı kalmamıştır. Şakir Bey İnce Memed'in bakışlarından çok korkar. Onun görmüş geçirmiş biri olduğunu hemen anlar. Onun kim olduğunu öğrenmeden Zeki'ye kötü bir şey yapmak istememektedir. Şakir Bey bölgeye ilk geldiğinde, Kaymakam'ı ve Mal Müdürü'nü değerli taşlar ve hediyelerle satın almıştır. Oturmuş olduğu konağı ve çeltik tarlalarını onların sayesinde çok düşük meblağlara satın almıştır. Şakir Bey devlet yetkililerine vermiş olduğu rüşvetlerle bölgenin en değerli arazilerine sahip olmuştur. Zeynullah Bey'in kaçakçılık yaptığını bildiği için onunla rakip olmak istemez ve kaçakçılık yapmaz. Zeynullah Bey de kaçakçılık sayesinde İstanbul'da oteller yaptırıp konaklar satın almıştır. Zeynullah Bey Şakir Bey'i İnce Memed konusunda uyarmıştır. Şakir Bey'e onun görüldüğü gibi biri olmadığını düşündüğünü dolayısıyla dikkatli olmaları gerektiğini söylemiştir. Zeki Nejad'ın kurmuş olduğu çeltik karşıtlığı yapan örgüt,

sürekli toplantı yapar, eylemler düzenler ve Ankara'ya şikayetlerde bulunur. Artık Şakir Bey Zeki Nejad'ı öldürmek istemektedir. Fakat onun Kuvayı Milliyeci arkadaşlarından ve İnce Memed'den çekinmektedir. İlk önce İnce Memed'in gerçek kimliğini öğrenmek istemektedir. Zeki Nejad Albay'la birlikte, yasa dışı bir şekilde çeltik ekilmiş alanların suyunu kestirir. Fakat Şakir Bey jandarmalara rüşvet vererek suları her seferinde yeniden açtırmayı başarır. En sonunda Zeki Nejad öldürülür ve cesedi deniz kıyısında bulunur. Herkes onu öldürten kişiyi bilmektedir fakat hiçbir delil bulunamaz. Bunun üzerine Albay kasabayı terk eder. Zeki Nejad'ın cenaze töreninden sonra İnce Memed derin düşüncelere dalar. Müslüm Şakir Bey'i öldürmek istediğini, kasaba hayatına alışamadığını ve dağa çıkmak istediğini söyler. İnce Memed'in de onu öldürmek istediğini bilmektedir. İnce Memed'in rızasını almak ister fakat İnce Memed ona bu konuda hiçbir şey söylemez.

İnce Memed Çetesinin Gün Geçtikçe Güçlenmesi

Ferhat Hoca ve İnce Memed çetesi, ormanlık alana tamamen yerleşmişlerdir. Yağız atın öldürüldüğü haberi bütün köylere yayıldıktan sonra, yerliler onlara yardım etmeye başlamışlardır. Ferhat Hoca kasabada ve bütün köylerde olup bitenleri anında haber alır. Çeteye her gün yeni üyeler katılır. Coğrafyanın çeşitli bölgelerinden gelen gençler kendilerini Memed adıyla tanıtarak çeteye dahil olurlar. Ferhat Hoca onlara çetenin amacını anlatan bir söylev çeker. Amaç mazlum köylüleri korumak ve adaleti tesis etmektedir. Birkaç gün sonra çetenin üç mensubunun jandarmalar ve Sarı Sultanoğlu'nun adamları tarafından kısırıldığı haberi gelir. Ferhat Hoca adamlarıyla birlikte olay yerine varır. Ferhat Hoca Kertiş Ali'nin canlı olarak yakalanmasını istemektedir. Köylüye işkence eden bu uzatmalı onbaşıyı ibreti alem olsun diye işkence ederek öldürmeye niyetlidir. Çatışmaya gerilir ve eli silah tutan herkes etkisiz hale getirilir. Akşam karanlığı çöktüğünde yaralılara bakılır. Jandarmaların hepsi dizlerinin altından vurulmuştur. Ferhat Hoca onlardan özür diler ve onları bilerek öldürmediklerini söyler. Sarı Sultanoğlu'nun adamlarından hesap sorar. Onları kula kulluk etmekle itham eder. Ferhat Hoca'nın sözleri Sarı Sultanoğlu'nun adamlarından birinin gururuna dokunmuştur. Bundan dolayı Ferhat Hoca'nın yüzüne tükürür ve ona böyle konuşmaya hakkı olmadığını söyler. Ferhat Hoca da söylediklerinden utanır ve adama kendisini affettirir. Ferhat Hoca jandarmalardan Kertiş Ali'nin yerini öğrenir ve oraya doğru yola çıkar. Kertiş Ali bütün köylüleri işkenceden geçirmektedir. Kendisini Memed adıyla tanıtan herkesi falakaya yatırır ve onları bayılana kadar döver. Kertiş Ali, köylülere daha iyi dayak atılması, yeni işkence yöntemlerinin bulunması gerektiğini düşünür. Ona göre köylüler yalnızca dayaktan anlamaktadır ve kendilerine karşı gelen herkes vatan hainidir. Ferhat Hoca Yanıkören köyüne gelir. Bütün köylüler onu sevinçle karşılar. Cafer adındaki bir çocuk yediği dayaktan dolayı yatalak olmuştur. Bir süre sonra Cafer hayatını kaybeder. Ferhat Hoca onun ölüm anına tanık olur.

Eşrafın İnce Memed Çetesini Sindirme Girişimleri

Kasaba halkı atın öldürülmesinden sonra yaşanan olayları tamamen destanlaştırmışlardır. Atın ölümünü ve ortadan kayboluşunu herkes bire bin katarak anlatmaktadır. Dağ köylerinde gençlerin başlatmış olduğu Memed adını alma eylemi ovadaki köylere de inmiş ve bütün Çukurova'da insanlar kendilerini Memed olarak tanıtmaya başlamışlardır. Kaymakam kasabanın bütün ileri gelenlerini odasında toplar ve İnce Memed çetesine bir çözüm bulabilmek için herkes fikrini beyan eder. Herkes bu işin çok büyüyeceğini ve Ankara'nın en sonunda Çukurova'ya orduyu göndereceğini düşünmektedir. Tapucu Zülfü'nün Arif Saim Bey'le görüşme girişimleri de tamamen boşa gitmiştir. Arif Saim Bey onların hiçbir sözünü dinlememektedir. Murtaza Ağa ve Taşkın Halil Bey arasında ufak bir sürtüşme yaşanır. Murtaza Ağa İnce Memed'in en başında yakalanıp öldürülmesi gerektiğini söyler. Ona göre artık iş işten geçmiştir. Kasaba öğretmeni bu eylemin büyük bir halk ayaklanmasına dönüşeceğini öngörüp Spartaküs'ten örnek verir. Yüzbaşı Faruk ise Kertiş Ali'yi köylere göndereceğini ve eyleme katılan herkesi işkenceden geçirteceğini söyler. Bu konuda kendisine güvenilmesini ister. Herkes Yüzbaşı'ya bir şans daha verir ve toplantı bitirilir. Murtaza Ağa konağına döndüğünde Hüsne Hatun'la konuşur. Hüsne Hatun ileri gelenlerin olayları abarttığını düşünür. Topal Ali bir süredir Murtaza Ağa'nın korumalığını yapmaktadır. Murtaza Ağa Topal Ali'yle görüşür.

Murtaza Ağa'nın Topal Ali'yle Arasının Açılması

Bir süredir Hüsne Hatun ve Murtaza Ağa'dan çok büyük iyilikler görmüş olan Topal Ali, onlara İnce Memed'le ilgili gerçeği anlatmak ister. Topal Ali onlarla paylaşacağı bilgiyi kimseyle paylaşmamaları için Kuran'a el bastırır ve yemin ettirir. Kuran'a el basıldıktan sonra rahatlayan Topal Ali, Memed'in eşkıyalığı bıraktığını, kimsenin bilmediği bir kasabaya gittiğini ve orada ciddi bir servete sahip olduğunu söyler. Murtaza Ağa kafasındaki bazı şüpheleri gidermek ister. İnce Memed diye bilinen çeteyi Ferhat Hoca yönetmektedir. İnce Memed çetenin bir mensubu ya da yöneticisi değildir. Bu bilgileri alan Murtaza Ağa çok sevinir fakat onun yeniden artık Topal Ali'ye ihtiyacı kalmaz. Murtaza Ağa Topal Ali'yi evden kovmak ister. Hüsne Hatun daha önce Topal Ali'yi evden kovduklarında başlarına gelen felaketleri ona hatırlatır. Hüsne Hatun

Murtaza Ağa'yı bu fikrinden vazgeçirir. Fakat Topal Ali artık Murtaza Ağa'yla birlikte yatmayacaktır. Murtaza Ağa onun koktuğunu söyler. Ardından Topal Ali'yle konuşan Hüsne Hatun çevresindeki bütün ağalara lanet eder. Obasında yaşayan erkekleri hatırlar. Onların mertliklerini ve dürüstlüklerini anar. Kasabaya inen Murtaza Ağa Taşkın Halil Bey'e İnce Memed'in artık dağlarda olmadığını anlatmak ister. Fakat büyük yemin ettiği için bunu dolaylı yollardan söylemeye çalışır. Kasabaya sürekli olarak eşkiya cesetleri getirilmektedir. Fakat bunların büyük bir çoğunluğu Sarı Sultanoğlu'nun çetesine aittir.

İnce Memed'in Şakir Bey'i Öldürmesi İnce Memed, Zeki Nejad'ın ölümünden sonra sürekli derin düşüncelere dalmaya, kimseyle konuşmamaya başlamıştır. Devamlı yalnız başına kalmak için deniz kenarına inmektedir. Kendisini takip eden adamı bile kovalamaktan vazgeçmiştir. İnce Memed bir gün yatağa uyumak için girdiğinde rahatsızlığından dolayı günlerce yataktan çıkamaz. Hürü Ana onun, Zeki Nejad'ın ölümünden dolayı bu hale geldiğini ve içindeki hak arama duygusuna engel olmadığını söyler. Hürü Ana ve Seyran, İnce Memed'i böylesine bunalımlı bir halde görmektense dağa çıkmasını tercih ederler. Aradan dört gün geçtikten sonra İnce Memed, yataktan mutlu bir ruh haliyle çıkar. Yaz mevsimi gelmiş ve çeltikçiler birçok köyü yine bataklık haline getirip küçücük çocukların sıtmadan ölmelerine sebep olmuşlardır. O yaz birçok ırgat, köyden kasabaya inip haklarını aramaya çalışırlar. Kaymakam ve valiyle görüşülür ancak görüşmeler hiçbir sonuç vermez. Aradan birkaç gün geçtikten sonra köylüler ve ırgatlar kasabada büyük bir eylem düzenlerler. Birçok çeltikçi ağa öldürülür ve konakları yakılır. İnce Memed gördüğü manzara karşısında çok mutlu olur. Onlardan cesaret alan İnce Memed Şakir Bey'in karşısına çıkar. İnce Memed Şakir Bey'e, Zeki Nejad, sıtmadan ölen çocuklar ve yapmış olduğu bütün adaletsizlikler için toplamda üç kurşun sıkar. Şakir Bey öldükten sonra İnce Memed, mor dumanlı dağlara doğru atını sürer.

İnce Memed'in Çeteye Katılması ve Yağız Atın Yelpınar'da Saklanması Mor dumanlı dağlara atıyla çıkmış olan İnce Memed, Ferhat Hoca'nın yanına gelir. İnce Memed Ferhat Hoca'ya; Abdülselam'ın yiğitliğini ve misafirperverliğini, Muallim Zeki Nejad'ın mücadelesini ve Şakir Bey'in köylülere etmiş olduğu zulmü teker teker anlatır. İnce Memed'e göre dünya, cesur ve dürüst insanların yüzü suyu hürmetine hala dönmektedir. Çete civar köyleri keşfe çıkar. Baskın yemiş olan köylülerden birçoğu hayvanlarını kaybetmiştir. Yaşlı bir dede ve nine üzüntüden yıkılmışlardır. Ferhat Hoca'ya dertlerini anlatırlar ve hayvansız yaşamaktansa ölmeyi yeğleyeceklerini söylerler. Ferhat Hoca onları bir ağacın altına götürür. İnce Memed kaybedilen hayvanların değerini sorar. İnce Memed onlara beş altın verilmesini söyler. Beş altın, kaybedilen hayvanların değerinden çok fazladır. Ferhat Hoca İnce Memed'in söylediği miktarı yaşlılara verir. Yaşlılar onlara karşı duymuş oldukları minneti gösterirler. Ardından oradan uzaklaşırlar. Eski bir Türkmen köyü olan Yelpınar'a gelinir. İskan kanunlarının ardından düzdeki hayata alışamayan, sivrisineklerle, sıcakla ve toprakla uğraşamayan Türkmenler, dağın eteğinde bir köy kurmuşlardır. Köyün en saygın ismi Cafer Dede'dir. Cafer Dede yedi adamıyla birlikte İnce Memed çetesini karşılar. İnce Memed'in köye gelişi üzerine kutlama yapılır ve sazlar çalınır. Kırkgöz Ocağı'na bağlı bir köy olan Yelpınar'a, kasabalıların öldürüldüğünü sandığı yağız at gelmiştir. At üç gün boyunca köyden ayrılmayı beslenmiştir. Ata su ve ot verilmiştir. Cafer Dede'nin kızı yağız ata yaklaşmış, onu sevmiş ve hiç zorlanmadan boynuna yuları geçirmiştir. Köylüler yağız atın Kırkgöz Ocağı'na sığındığını düşünerek onu saklamışlardır. İnce Memed'in de yakında köye geleceğini tahmin etmişlerdir. İnce Memed üç gün boyunca köyde kalır. Her gün yağız atı görmeye gider ve onu sürekli beslenirken görür. Köyden ayrılmadan önce atı son kez görmek isteyen İnce Memed, yağız atla ilk kez göz göze gelirler. Yağız atın yüz ifadesi İnce Memed'e bir gülümseme gibi görünür. İnce Memed atı köyde bırakmaya karar verir. Yelpınarlıların ona iyi bakacaklarının farkındadır. İnce Memed ve çetesini, Anacık Sultan'a ziyarete giderler. Anacık Sultan'a niyazda bulunulur ve Kuran'dan ayetler okunur. Selahaddin Eyyubi'ye ait olduğu söylenen gömlek İnce Memed'e giydirilir. Söz konusu edilen gömleğin Eyyubi'yi bütün savaşlarda koruduğuna inanılır. Uzun bir süre sonra ilk defa geyikler yeniden ocağın etrafında görülürler. Geyiklerden biri kurban edilir ve çete mensuplarının alınlarına geyiğin kanı sürülür. Anacık Sultan Ferhat Hoca'ya yakında öleceğini ve ona Kırkgöz Ocağı'na sahip çıkmasını söyler. İnce Memed çetesini ocaktan ayırılır. Ocağın etrafındaki kayalardan mavi çiçekler yeniden çatlayarak çıkmaya başlarlar.

Eşrafın Arif Saim'e Düzenlediği Komplolar ve İnce Memed Çetesinin Etkinlikleri Tapucu Zülfü, Muallim Rüstem Bey, Molla Duran ve Murtaza Ağa, herkesten gizli olarak yürütecekleri bir eylemi aralarında konuşmak için toplanırlar. Bu toplantıda konuşulan şeyleri kimseye söylememek konusunda Kuran'a el basarak söz vermişlerdir. Tapucu Zülfü, İnce Memed'in eski eşkiyalık arkadaşı Cabbar'ı Murtaza Ağa'nın yanına getirir. Cabbar İnce Memed'i öldürmeyeceğini, bunun haricinde istenen her şeyi yapabileceğini söyler. Murtaza Ağa ondan istenilen şeyi anlatır. Murtaza Ağa ve diğerleri Cabbar'dan, Arif Saim Bey'in konağını soymasını isterler. Ona silah, cephane, at ve adam verilecektir.

Arif Saim Bey'in en çok güvendiği adamı olan Ali Çavuş'un öldürülmesini ve Arif Saim'in babası Zeko Ağa'dan altın köstekli saatinin çalınmasını isterler. Eğer Cabbar bu görevi başarabilirse istediği her şey ona verilecektir. Cabbar işi kabul eder ve verilen bir miktar parayla oradan ayrılır. Ağalar işlenecek olan bu suçları İnce Memed'in üzerine atacaktırlar. Bu sayede Arif Saim Bey'in orduyu Toroslara çekeceğini düşünürler. Amber Bey, Ermeni sürgünü sırasında bir Ermeni dostunun ricası üzerine onun bütün mal varlığına sahip çıkmıştır. Fakat dostu bir daha geri dönmeyince onun bütün mal varlığı Amber Bey'in üzerine kalır. Tapucu Zülfü'yle anlaşmış ve evrak işleri tamamlanmıştır. İnce Memed çetesi Amber Bey'i ziyarete gelir. Amber Bey onları çok iyi bir şekilde karşılar. Amber Bey onlara Ermenilerden kalma bir testi dolusu altın verir. Ferhat Hoca verilen miktarı oldukça fazla bulur. O da verilen altınların karşılığında Amber Bey'e yüzüğünü vermek ister. Amber Bey onun yüzüğünü almak istemez fakat Ferhat Hoca ısrar edince yüzüğü alır ve çete evden ayrılır. İnce Memed çetesi ormana girerken jandarma önlerini keser. Kısa süren bir çatışmanın ardından Asım Çavuş canlı olarak ele geçirilir. Temir onun silahını alır. Asım Çavuş İnce Memed'e, Anacık Sultan'ın öldürülmesinden korktuğunu söyler. İnce Memed Asım Çavuş'a Zeki Nejad'ı tanıyıp tanımadığını sorar. Zeki Nejad Asım Çavuş'un eski bir arkadaşıdır. Asım Çavuş onu hep sevmiş ve faaliyetlerinden dolayı ona her zaman saygı duymuştur. İnce Memed, Zeki Nejad'ı öldüren Memed'in kendisi olduğunu söyler. Asım Çavuş buna çok sevinir ve gözleri dolar. Asım Çavuş aslında İnce Memed'i yakalamak istememektedir. Fakat görevi gereği onun peşinde koşmak zorundadır. Asım Çavuş İnce Memed çetesi tarafından serbest bırakılır. Kasabanın ağaları, Arif Saim'in ne zaman orduyla birlikte kasabaya geleceğini aralarında konuşurlar. Tılsımlı gömlek ve ağzında "Allah" yazılı mühür olan at, halk arasında efsaneye dönüşür. Murtaza Ağa bunu bir irtica girişimiymiş gibi gösterebileceklerini ve Anacık Sultan'ı da aradan çıkartabileceklerini düşünür. Onlara göre İnce Memed'den önce Anacık Sultan'dan kurtulmaları gerekmektedir.

Arif Saim Bey'in İnce Memed'in Yakalanması İçin Attığı Adımlar Kasaba eşrafı günlerce Arif Saim Bey'in gelişi için hazırlıklar yapmıştır. Onun geleceği günün sabahında bütün kasaba eşrafı, yol üzerinde onun otomobilini gözlemeye başlar. İlerde tozu dumana katarak gelen bir araç görünür. Arif Saim Bey kasabaya varır. Taşkın Halil Bey'in evine geçilir ve bir ziyafet çekilir. Arif Saim Bey geldiği ilk gün kimseyle konuşmaz. Gece vakitlerinde yatağına yatıp uyur. Ertesi gün yavaş yavaş konuşmaya başlar. Kasaba eşrafı yeniden toplandığında herkesle teker teker göz göze gelmeye çalışır. Arif Saim Bey, kasaba ağalarının oynadıkları oyunun farkındadır. Onlara, neden evine hırsız gönderdiklerini sorar. Odadaki herkes onun bu ithamına karşı çıkar ve evini İnce Memed'in soyduğunu iddia ederler. Ağalara göre İnce Memed, büyük bir halk ayaklanmasına hazırlanmaktadır. Arif Saim Bey onlara inanmaz. Ona göre İnce Memed, başı belaya girmiş zavallı bir çocuktan ibarettir. Arif Saim Bey, böylesi bir işi yaptırmaya cesareti olan tek kişi olarak Zülfü'yü görür. Zülfü, Arif Saim Bey'in iddialarına karşı çıkar ve bütün suçu İnce Memed'in üzerine atar. Ağalar, kendi canlarını kurtarabilmek için akıllarına gelen bütün yalanları söylerler. Arif Saim Bey ağaların İnce Memed'den korkmuş olduklarını ve kendi canlarını kurtarmak istediklerini anlamıştır. Fakat Arif Saim Bey aynı zamanda ağalara hak da verir. İnce Memed basit bir eşkıya olmanın ötesine geçmiş ve adeta bir halk kahramanına, ermişe dönüşmüştür. Olası bir halk ayaklanması Arif Saim Bey'i de çok zor durumlara düşürecektir. Arif Saim Bey eşrafa, İnce Memed yakalanana kadar kasabayı terk etmeyeceğini ve tamamen bu konuyla ilgileneceğini söyler. İlk olarak Arif Saim Bey, Amber Bey'i çağırtıp ondan İnce Memed'le ilgili bilgi alır. Arif Saim Bey'in öfkesini üzerine çekmek istemeyen Amber Bey, bildiklerini ona anlatır. İnce Memed'in fiziksel ve kişilik özelliklerini anlatır. Arif Saim Bey ona güvenir ve yakında ondan yardım isteyebileceğini söyleyerek onu gönderir. Kısa sürede Taşkın Halil Bey'in evi bir nevi, askeri karargaha döner. İnce Memed'e karşı olan bütün ağalarla, beylerle, eşkıyalarla ve memurlarla işbirliği yapılır. Topal Ali de komisyonun içinde yer alır. Arif Saim Bey Topal Ali'ye çok güvenir ve her konuda onun fikirlerini alır. İnce Memed çetesinin bazı yatakçıları tespit edilir ve bazı haberciler de yakalanır. Fakat İnce Memed'in istihbarat ağı geniştir. Kasabada neler olup bittiğini anında haber alır. Arif Saim Bey, namılı bir eşkıyayı bu işin başına getirmeden istenen başarıya ulaşamayacaklarını tahmin eder. Bundan dolayı eski silah arkadaşı olan Bayramoğlu'yla görüşmek ister. Murtaza Ağa, çeşitli hediyeler yüklenerek Bayramoğlu'nun yanına gider. Murtaza Ağa, hediyelerin Arif Saim Bey tarafından gönderildiğini söyler. Bayramoğlu eski silah arkadaşı tarafından hatırlanmış olduğu için sevinir. Bayramoğlu Arif Saim'le görüşmeyi kabul eder. Bayramoğlu'nun kasabaya gelişi şerefine bir tören düzenlenir. Kasabaya giren Bayramoğlu'nu karşılayan Arif Saim Bey ona, insanların önünden atıyla bir komutan gibi geçmesini söyler. Bayramoğlu onun isteğini yerine getirir. Ardından eşraf ve ikili oturup sohbet etmeye başlarlar. Arif Saim ve Bayramoğlu eski günleri yad ederler. Arif Saim Bey Bayramoğlu'na İnce Memed'i yakalama görevini vermek ister. Bayramoğlu onun bu teklifini reddeder ve onu kimsenin yakalayamayacağını söyler. Çünkü İnce Memed halk tarafından mucizevi bir kahraman haline getirilmiştir. İkili arasında harareti bir tartışma başlar. Arif Saim Bey Bayramoğlu'na

silah çeker. Geçmişte Bayramoğlu da Arif Saim'e silah çekmiş ve Arif Saim hayatının bağışlanması için Bayramoğlu'nun kılıcını öpmüştür. Bayramoğlu bu olayı ona hatırlatınca silah patlar. Fakat Taşkın Halil Bey'in müdahalesi sayesinde Bayramoğlu vurulmaz. İkili sakinleştikten sonra aralarında konuşurlar. Bayramoğlu İnce Memed'in nasıl yakalanabileceğine yönelik akıl verir. Bir süre sonra Arif Saim Bey'in aklına bir fikir gelir. Bu görevin Bayramoğlu'na, Mustafa Kemal Paşa tarafından verildiği söylenir. Mustafa Kemal Paşa adını duyan Bayramoğlu'nun bütün tutumu ve tavrı değişir. Gazi Paşa'nın isteğini hiç düşünmeden seve seve kabul eder. Fakat Mustafa Kemal Paşa'nın hiçbir şeyden haberi bile yoktur.

Bayramoğlu'nun Köylüler Tarafından Dışlanması

Bayramoğlu da Arif Saim Bey gibi, Taşkın Halil Bey'in evini karargah olarak kullanmaya başlar. Evin durumu adeta bir karınca yuvası gibidir. Sürekli birileri girip çıkar ve herkes bir işle ilgilenir. Alınan haberlere göre İnce Memed çok yakındadır ve çember iyice daraltılmıştır. Sarı Sultanoğlu da eşrafa destek vermektedir. Sarı Sultanoğlu'nun adamları İnce Memed çetesiyle birçok çatışmaya girmiştir. Girilen her çatışma kaybedilmiş ve Sarı Sultanoğlu on altı adamını kaybetmiştir. Sarı Sultanoğlu, İnce Memed'i yakalayamayacağını itiraf eder ve ona bu yörede kimsenin gücünün yetmeyeceğini söyler. O da İnce Memed'le ilgili anlatılan mucizevi hikayelere inanmaktadır. Arif Saim Bey ise anlatılanlara bir türlü inanmaz. Bayramoğlu da bir zamanlar dağlarda efsaneleşmiştir. Sarı Sultanoğlu'nun sözlerine alınır ve İnce Memed'i yakalayacağına oldukça emindir. Kederoğlu, Karaca Bey, Kör İbrahim, Uzun Cabbar ve Çiçekli Nuri gibi isimler de komisyona katılır. Kederoğlu dokuz köyden oluşan bir aşiretin lideridir. Aldıkları bir haber üzerine harekete geçerler ve Çiçekli köyünün düzlüğüne gelirler. Bayramoğlu, bir zamanlar sevildiği ve saygı gördüğü yerliler tarafından görmezden gelinir. Sarı Çavuş, eski silah arkadaşı olan Bayramoğlu'nun karşısına çıkar ve kendisine verilmiş olan bu utanç verici işi kabul etmiş olduğu için onu ayıplar.

Kovalamaca

İnce Memed, Yüzbaşı Gavur Ali'yi yakalar ve askerlerinin silahlarına el koyar. Yüzbaşı Gavur Ali ve askerleri, çete mensupları tarafından bağlanıp kasabaya, Arif Saim Bey'e gönderilir. Veli Dede'nin evine sığınmış olan İnce Memed, Bayramoğlu ve askerler tarafından kuşatılır. İnce Memed Topal Ali'nin sayesinde kılık değiştirip köyden çıkmayı başarır. Yel Musa İnce Memed'i fark etmiştir fakat Topal Ali onu daha önce ölümle tehdit ettiği için sesini çıkarmamıştır. Yalnızcağaç köyündeki bütün erkekler kontrol edilir. İnce Memed bulunamaz. Bayramoğlu uzun bir süre askerlerin yönünü değiştirerek İnce Memed'in kaçabilmesini sağlar. Yalnızcağaç'ta Bayramoğlu da İnce Memed'i fark etmiş fakat onu silahlı görünce gitmesine izin vermiştir. Alidağı'na sığınmış olan İnce Memed, Bayramoğlu ve askerler tarafından yeniden kuşatılır. Karasavurdu mağarasında İnce Memed'le karşılaşan Bayramoğlu onun kaçabilmesi için bir plan düşünür. Arif Saim Bey Bayramoğlu'nun İnce Memed'i desteklediğini ve onun bilerek kaçmasına izin verdiğini öğrenmiştir. Bayramoğlu, İnce Memed'le görüşme bahanesiyle arkadaşlarını oldukları yerde bırakıp Memed'in yanına gelir. Bayramoğlu ona kaçmasını, kendisinin koruma ateşi açacağını söyler. Bayramoğlu askerlerle çatışmaya girer. Uzun bir çatışmanın ardından vurularak öldürülür. Bayramoğlu'nu kurtarmak için çetesini toplayıp mağaraya geri dönen İnce Memed, onun çoktan ölmüş olduğunu görür. Girilen çatışmada Yüzbaşı Ali yaralanır. Yüzbaşı mağaraya sığınarak kurtulmayı başarır. Fırtına çıkması üzerine İnce Memed çetesi ortalıktan kaybolur.

Anacık Sultan'ın Öldürülmesi

Yüzbaşı Faruk, Arif Saim Bey'in yanına dönerek taraf değiştiren Bayramoğlu'nun öldürüldüğünü haber verir. Arif Saim Bey onun ölmüş olmasına sevinir fakat İnce Memed yakalanamadığı için de çok sinirlenir. İnce Memed'in bir halk kahramanına dönüşmesini sağlamış olan Anacık Sultan'ın büyük bir tehdit olduğuna karar verilir. Arif Saim Bey Yüzbaşı Faruk'dan, Anacık Sultan'ın yakalanıp getirilmesini ister. Yüzbaşı Faruk ve Onbaşı Kertiş Ali Kırkgöz Ocağı'na giderler. Anacık Sultan'ı tutuklayıp Arif Saim Bey'e götürmek için yola çıkarlar. Fakat askerlerin önü İnce Memed ve adamları tarafından kesilir. Anacık Sultan kurtarılır fakat o, İnce Memed'e teslim olmak istediğini söyler. Anacık Sultan kaderini kabullenmiş ve askerlerin onu götürmelerine razı olmuştur. Anacık Sultan Yüzbaşı'ya teslim edilir. Anacık Sultan'ı karşısında gören Arif Saim Bey ona korkunç hakaretler eder. Anacık Sultan onun hiçbir sözüne cevap vermez. Buna çok sinirlenen Arif Saim Bey Kertiş Ali'den onu konuşturmasını ister. Kertiş Ali Anacık Sultan'a saygıda kusur etmez ve ona konuşması için yalvarır. Kertiş Ali'nin çabaları sonuç vermez. Anacık Sultan'ın konuşmadığını öğrenen Arif Saim Bey ona tecavüz edilmesini emreder. Ertesi gün Anacık Sultan, uğramış olduğu hakaretlerden dolayı, Yüzbaşı Faruk ve Kertiş Ali'ye bıçaklanarak ölmüş bir vaziyette bulunur. Kırkgöz Ocağı'nın çobanlarından olan Bünyamin, Anacık Sultan'ı kaçırarak askerleri öldürmüştür. Anacık Sultan'ın ölümü Arif Saim Bey tarafından, İnce Memed'in üzerine yıkılmak istenir. Arif Saim Bey her yere, Anacık Sultan'ın İnce Memed tarafından öldürüldüğü haberini ulaştırır.

Murtaza Ağa'ysa, İnce Memed tarafından işlendiği iddia edilen cinayet için, uygun gerekçeler bulmaya çalışır. Bünyamin'i bulan Topal Ali, Molla Duran'ın evinde onu yedirip içirdikten sonra Anacık Sultan'ın ölüsünün bulunduğu camiye gidilir. Bünyamin onun ölüsünü sırtlar ve dağlara çekilir. Kırkgöz Ocağı'nda, Anacık Sultan'ın ölümü üzerine, erenler, aşıklar ve pirlar buluşurlar. Anacık Sultan'ın ölümü üzerine mütevazı bir tören yapılır.

Bir Alayın İnce Memed'in Peşine Düşmesi

Karafırtına Kemikkıran Albay Azmi Bey, Arif Saim Bey tarafından özel yetkilerle donatılarak bir alay askerle kasabaya gelir. Albay Azmi Bey, suçlu ya da suçsuz olsun, eline geçirdiği bütün köylüleri işkenceden geçirir. Memed adını almış olan herkes hayattan bezdirilir. Albay Azmi Bey, araştırmalarını tamamlayıp güvenilir bir istihbarat ağı oluşturduktan sonra İnce Memed'in peşine düşer. Karameşe koyağının kayalıklarında İnce Memed'i sıkıştıran Albay, gece vakitlerinde tamamen hava kararması üzerine onu elinden geçirir. Bir süre Kale mağarasına sığınmış olan İnce Memed, Deliktaş köyünde, İlyas Çavuş'un evine sığınır. İlyas Çavuş İnce Memed'e, Albay'ın köylülere yapmış olduğu işkenceleri anlatır. İnce Memed mağdurların birçoğunu da kendi gözleriyle görür. Yedi Kardeşler köyüne gelen İnce Memed ve çetesi, köyün jandarmalar tarafından sarıldığını öğrenirler. Memed çocuk çeteyi güvenli bir mağaraya götürür. İnce Memed'in buluşacağı Mestan Ağa jandarmalar tarafından öldürülmüştür. Çete onun cenazesine katıldıktan sonra Albay'a pusu kurma kararı alırlar. Geçtikleri köylerdeki insanların her şeyine el konulmuştur. İnce Memed onlara adil bir şekilde altın dağıtır. Köylülerin ihtiyaçlarını elinden geldiğince karşılar. Altınlar tükendikçe ağaların evleri soyulur ve ele geçirilen ganimet köylülere dağıtılır. Jandarmalarla birkaç kez çatışmaya girilir ve Temir en sonunda vurulur. İnce Memed'in Kanlıgedik'te Albay Azmi'yi pusuya düşürme planını İlyas Çavuş gerçekleştirir. Albay Azmi Bey öldürülür. Ardından İlyas Çavuş, kendisini jandarmalara öldürtür. Ölüsüne bir daha kimse ulaşamaz.

Arif Saim Bey'in Öldürülmesi ve İnce Memed'in Dağlara Çekilmesi

Yağız atın nerede olduğunu öğrenen Hürü Ana, atı alıp köyüne geri getirir. Albay Azmi'nin öldürülmesinin ardından Arif Saim Bey teslim olmayı kabul etmeyip Binbaşı Nazif Bey'i özel yetkilerle işin başına getirir. Arif Saim Bey, "suyu kurutma planı" adını verdiği tasarımı uygulamaya geçirir ve Toroslarda yaşayan bütün köylüleri Binbaşı Nazif Bey aracılığıyla Çukurova'nın düzlüğüne indirmeye karar verir. Köylüler düze indirilirlerken birçok sıkıntı yaşarlar. İnce Memed, Binbaşı Nazif ve birçok jandarmayı pusuya düşürmeyi başarır. Ardından İnce Memed, Hürü Ana'nın yanına dönerek yağız atı alır ve Müslüm'le birlikte kasabaya doğru yol alırlar. Ferhat Hoca Binbaşı Nazif'i oyalarken İnce Memed ve Topal Ali Kayışkanat'ta buluşurlar. Bir gece sonrası Topal Ali'nin rehberliğinde İnce Memed Arif Saim Bey'in konağına gelir. Arif Saim Bey'in odasına giren İnce Memed onu beş kurşunla öldürür. Topal Ali de Murtaza Ağa'yı aynı gece öldürür. Ardından İnce Memed, Dikenlidüzü'ne dönüp köylülerle vedalaşır ve Hürü Ana'dan helallik ister. İnce Memed geri döneceğini söyleyerek dağlara doğru atını sürer. O günden sonra Torosların bütün köylerinde kutlama yapılır ve dört dağın zirvesinde birer top ışık patlar. İnce Memed'den bir daha kimse haber alamaz.

Temalar

Gelenek Kurgusal anlatıda rol oynayan köylü toplumu, geleneklerine, göreneklerine ve törelerine hayli bağlıdır. Eserin son ciltlerinde yer alan kurgusal toplum, zaman içinde haksızlıklara karşı mücadele etme bilinci geliştirir. İlgili kurumlardan beklenen ilgiyi göremeyen insanların adalet algısı genel olarak intikam almak üzerine kuruludur. *İnce Memed*'de, önceki ciltlerden farklı olarak IV. ciltte, folklorik figürler fazlasıyla yer almaktadır. Bu ciltte İnce Memed, efsanevi bir kişilik haline gelerek ermişler seviyesine yükseltilir. Anadolu insanının kültürel ve inançsal değerlerine sık sık göndermelerde bulunulur. Köroğlu, kır at, Bukefalos, ermişler, pirlar, Kırkgöz Ocağı, Hızır, kutsal kılıç, Aydınli Yörük Türkmenlerinin yaşam biçimleri, batıl inançlar, Kırklar, Yediler, Hz. Ali, Düldül dağı ve sihirli tılsımlar eserde değinilen başlıca mitik figürlerdir. Yaşar Kemal'in bütün yazınsal eserlerinde olduğu gibi *İnce Memed* serisinde de üzerinde durduğu başat tema Anadolu toplumlarının kültürel değerleridir. Özellikle kaybolmaya yüz tutmuş olan Yörük Türkmenlerinin kültürel değerleri, masalsı bir üslupla geçmişe duyulan bir özlem gibi romantik uygulamalarla anlatılır.

Din Anadolu Türkmenlerinin İslam inancıyla sentezlemiş oldukları kültürel değerler ve ananeler, anlatıda en çok değinilen ve çeşitli göndermelerde bulunan konulardır. Eserin son cildinde İnce Memed tamamen efsaneleşmiş ve ermişler seviyesine yükselmiştir. Alevilik ve Bektaşilik inancının birçok unsuruna eserde değinilir. Yerel halk, kendileri için mücadele eden her kişiyi ve canlıyı kutsallaştırırlar. Eser boyunca karşımıza çıkan yağız at üzerine, içeriğinde doğaüstü olayların yoğunlukta olduğu, hikayeler anlatılır. Ağalar tarafından öldürülmüş olan atın ak libaslılar tarafından

göge çekildiğinden bahsedilir. Kırkgöz Ocağı'nın kutsal hazineleri olan yüzüğün, kılıcın ve Selahaddin Eyyubi'nin tılsımlı gömleğinin insanı her türlü yaralanmadan ve badireden koruduğuna inanılır. Anlatıdaki karakterler söz verirken Kuran'a el basarlar. Hürü Ana, Hz. Ali'nin tasviri önünde onunla sohbet edip dertleşir. Eserde Anadolu toplumunun kültürel değerleri üzerinde fazlasıyla durulur. Birçok karakter anlatılan mitik olaylara inanırken bazıları bunların hurafeden başka hiçbir şey olmadıklarını düşünür. İnanmayanlar inananları irticayla suçlar.

Suç Anlatının geçmiş olduğu kasabadaki bütün toprak sahipleri, kargaşanın hakim olduğu savaş dönemlerinde yasa dışı yollara başvurarak sahip oldukları toprakları genişletmişlerdir ve yüzyıllardır coğrafyada yaşamakta olan yerel halka eziyet etmişlerdir ve onları sömürmüşlerdir. Arif Saim Bey ve Tapucu Zülfü gibi karakterler işgal döneminde Fransızlarla işbirliği yaparak zenginleşmişlerdir. Fakat Fransızların kalıcı olmayacaklarını anladıklarında taraf değiştirip Mustafa Kemal'in ordusuna katılırlar. Tapucu Zülfü, devlet arazilerini yasa dışı yollara başvurarak yakın çevresine dağıtmıştır. Ermenilerin terk etmiş olduğu çiftliklere ve arazilere bozguncular yerleşmiştir. Bölge halkı tehdit edilerek, hatta şiddete maruz bırakılarak, sindirilmiş ve topraklar genişletilmiştir. Devletin üst seviyedeki memurları bozgun düzeninin birer parçası olmuşlardır. Kaymakam, Vali, Savcı, Belediye Başkanı gibi yöneticiler ağaların ve beylerin kirli işlerini örtbas eder ve bu sayede ciddi bir kazanç elde ederler. Cinayet, tecavüz, işkence, sömürü, tehdit ve gasp ağaların yerel halkı sindirmek için başvurdukları başlıca suçlardır. Çeltikçilik yapan Şakir Bey, yasa dışı yöntemlerle tarlalarını ekip halk sağlığını tehlikeye atar. Onun sağlıksız yöntemlerle ekmiş olduğu tarlalar yüzünden her sene yüzlerce çocuk sıtmadan ölür.

Ceza Bölgedeki bütün köylerin yerlileri, haklı oldukları bir davada haksız duruma düşürülerek kamu memurları tarafından cezalandırılırlar hatta işkenceye maruz kalırlar. Ağalara ve beylere karşı gelen, onlara karşı direnen yerli halk, işbirlikçi memurlar ve paralı eşkiyalar tarafından cezalandırılırlar. Birçok köylü topraklarından ve yurtlarından sürgün edilir, evleri yakılır, işkence görürler, kadınlara tecavüz edilir, sürekli olarak taciz edilir ve hapse atılırlar. Dolayısıyla bütün köylerin yerlileri için tutunabilecekleri tek dal silahtır. Diğer birçok eşkiyadan farklı olarak İnce Memed, halk için savaşır ve halka karşı suç işlemiş olan zenginleri cezalandırır. Abdi Ağa'nın ölümünün ardından İnce Memed, ağaları öldürmekle bir yere varamayacağını anlar. Çünkü öldürülen her ağanın yerini bir başkası almaktadır. Çeltikçi Şakir Bey'in tarlalarında çalışan ırgatlar, maruz kaldıkları haksızlıklar sebebiyle kasabadaki birçok ağanın evini yakıp onları öldürürler. Yasal yollardan yasa dışı çeltikçiliğe karşı mücadele etmiş olan Zeki Nejad'ı öldüren Şakir Bey, İnce Memed tarafından öldürülür. Ferhat Hoca tarafından kurulmuş olan İnce Memed çetesine haksızlığa uğrayan her köylü dolaylı ya da dolaysız yollardan yardım etmeye başlar. Birçok genç, İnce Memed çetesine katılıp bozguncu ağalar ve yozlaşmış devlet memurlarıyla mücadele etmeye karar verirler.

İntikam Anlatının geçmiş olduğu bölgede yaşayan ağaların ve köylülerin, haksızlığa maruz kaldıklarında ya da birisi tarafından aldatıldıkları zaman, adaleti sağlamak için başvurdukları en temel insani içgüdü; intikamdır. Ağaların kurmuş olduğu bozgun düzenine karşı gelen herkes ölüm ya da işkenceyle cezalandırılır. Ancak İnce Memed'i bütün girişimlere rağmen yakalamayı başaramamış olan zengin ağalar ona karşı büyük bir kin güderler. İnce Memed'e dolaylı ya da dolaysız yoldan yardım etmiş olan herkes korkunç şekillerde cezalandırılırlar. Ezenler ve ezilenler arasındaki mücadele adeta bir kan davasına döner. İnce Memed'in ermişler seviyesine çıkmasını sağlayan ve ona Kırkgöz Ocağı'nın kutsal emanetlerini veren Anacık Sultan, uğramış olduğu hakaretlerden dolayı ölür. Ocağın çobanlarından olan Mülayim'in oğlu Bünyamin, Anacık Sultan'ın intikamını almak için, Yüzbaşı Faruk'u ve Onbaşı Kertiş Ali'yi öldürür. Topal Ali, kendisine eline geçen her fırsatta hakaret etmiş olan Murtaza Ağa'dan, onu öldürerek intikam alır. İnce Memed, Muallim Zeki Nejad'ı öldüren Şakir Bey'i ve yerli halka zulmeden Arif Saim Bey'i, öldürerek intikam alır.

Aşk Eserin ikinci cildinin sonlarında, İnce Memed ile Vayvay köylülerinden Seyran birbirlerine aşık olmuşlardır. İnce Memed'in öldürüldüğü haberini alan Seyran üzüntüden yıkılır ve ne yapacağını bilemez. Koca Osman ona, İnce Memed'in öldürüldüğüyle ilgili defalarca yalan haber çıktığını, gidip cesetleri kontrol etmesini söyler. Seyran Vayvay'dan kasabaya kadar hiç durmadan koşar. Jandarma karakolunun avlusuna gelen Seyran, İnce Memed'i cesetlerin arasında göremeyince sevinç gözyaşları dökmeye başlar. Eserin sonlarına doğru Seyran'la İnce Memed evlenirler. İnce Memed dağa çıkmadan önce Kırkgöz Ocağı'ndan Anacık Sultan'ın verdiği mührü Çoban Müslüm aracılığıyla Seyran'a gönderir. Son ciltte, ocağın mührünü Seyran'dan geri alan İnce Memed, Kesikkeli'deki Abdülislam'ın yanına gelir ve burada bir ev satın alır. Sıradan bir hayat yaşamak isteyen İnce Memed, evi dayayıp döşedikten sonra Seyran'ı getirir. İkili gayet mutlu bir hayat

yaşamaktadırlar. Bir süre sonra Seyran hamile kalır. İnce Memed yarım kalan işleri tamamlamak için eşkıyalığa geri döner.

Arkadaşlık İmkanlar bakımından kendilerinden daha üstün olan ağalara karşı mücadele veren eşkıyaların, düşmanlarına karşı üstünlük elde edebilmeleri için sıkı arkadaşlık ilişkileri kurmaları şarttır. İnce Memed çetesi halkın bütün sorunlarıyla ilgilenerek ve ellerindeki her şeyi onlarla paylaşarak ciddi bir dayanışma bilinci oluştururlar. Kısa sürede yerel halk, İnce Memed ve çetesi için her türlü fedakarlığı yapabilecek bir ruh haline bürünür. Ferhat Hoca'nın yönetmekte olduğu çeteye her gün yeni gönüllüler katılır. Çukurova bölgesinde yaşayan halk bir araya gelir ve herkes kendisini Memed adıyla tanıtmaya başlar. Özellikle kendilerine işkence eden jandarmalara ve ağalara kendilerini Memed adıyla tanıtırlar. İnce Memed'in arkadaş çevresi oldukça geniştir. Zulme maruz kalmış olan her karakter ona yardım edebilmek için canını bile vermekten çekinmez. İnce Memed'in en sadık ve en etkin dostları; Topal Ali, Müslüm, Ferhat Hoca, Hürü Ana, Anacık Sultan ve Seyran'dır. Onlardan aldığı güç ve destekle bütün düşmanlarını alt etmeyi başarır.

Arayış Abdi Ağa'yı öldürdükten sonra İnce Memed, Değirmenoluk köylüleri için her şeyin düzeleceğini, kendi tarlalarını ekip biçeceklerini ve toprağın onlara ait olacağını düşünmüştür. Fakat Abdi Ağa'nın ölümünün ardından onun sürgün edilmiş olan kardeşi Kel Hamza ağa olur. Etmış olduğu zulüm nedeniyle köylüleri Abdi Ağa'yı aratır hale getirir. İnce Memed gitmiş olduğu her köyde ve beldede bir ağayla karşılaşır. Giden her ağanın yerini de başka birisi doldurmaktadır. Dolayısıyla İnce Memed, ağaları öldürmenin bir çözüm olmadığına kanaat getirir. Fakat devlet de zulüm karşısında sessiz kalmaktadır ve hiçbir köylü hakkını arayamamaktadır. İnce Memed ne yapması gerektiğini bilemez hale gelir. Görüştüğü her insandan bir çözüm yolu söylemesini ister. İnce Memed'in içine düşmüş olduğu karamsarlık onu yıldırır ve bezdirir. İnce Memed eşkıyalığı bırakıp sıradan bir hayat yaşamaya karar verir. Battal Ağa'yla bu konu üzerine konuştuğunda ona şöyle denir: "Her insanın içinde bir mecbur kurdu, bir İnce Memedlik, bir Köroğluluk kurdu var. Köroğlu gitti İnce Memed geldi. İnsanoğlunun içinde bu kurt oldukça insanoğlu ne olursa olsun yenilmeyecek Sen insanoğlunun içindeki kurtsun, ne olursan ol, nereye gidersen git. İşte insanoğlunun içindeki bu kurt yiterse, insanlık da işte o zaman insanlıktan çıkar". Yeni bir hayata başladığı kasabada Zeki Nejad'la tanışır. Onunla birlikte yasal yollardan çeltikçilere karşı mücadele vermeye başlar. Fakat Zeki Nejad, Şakir Bey tarafından öldürülür. Çeltik tarlalarında ırgatlık yapan işçilerin ağaların konaklarını yakıp onları öldürdüklerini gören İnce Memed yeniden silahına sarılarak dağa çıkar. "Yemenden öte bir yerde Düldül hala savaştadır. Ali daha savaştadır. Kafdağının arkasında Köroğlunun Kıratı, dostluk için, yiğitlik, doğruluk için, zulme karşı, bilcümle kötülöklere karşı savaştadır. Alagözlü Dedem Pir Sultan, yedi derya ötesinde zulme karşı savaştadır. Cümle Kırklar, pirlar, iyi kimseler zulme karşı savaştadır, diyordu. Dünya kurulduğundan bu yana güzel dünya savaştadır, kötü dünyaya karşı, çirkin dünyaya karşı. Her gün başka bir gün doğuyor, her gün yeni yıldızlar döşeniyor gökyüzüne, diyordu Dursun Dede".

Hırs - Açgözlülük İskan kanunlarıyla birlikte Anadolu'nun her vilayetinde mebuslar, memurlar, iş insanları ve toprak sahipleri daha fazla toprağa sahip olabilmek için birbirleriyle amansız bir rekabet içine girmişlerdir. Çukurova bölgesi Anadolu'nun en verimli topraklarına sahip olan bölgelerinden biridir. Burada yaşayan ağalar ve beyler sahip oldukları toprakları genişletmek için köylülere zulmederler, kanun dışı işlere girişirler, yozlaşmış memurlarla işbirliği yaparak onları kendi çıkarları için kullanırlar. Ağalar zaman zaman birbirleriyle işbirliği yapıyorlarmış gibi görünseler de aslında birbirlerinin azılı düşmanlarıdır. Çukurova bölgesi gözünü hırs bürümüş toprak sahipleri yüzünden bir nevi kurtlar sofrasına döner. Murtaza Ağa, Arif Saim Bey, Tapucu Zülfü, Taşkın Halil Bey, Mahmut Ağa, Talip Bey ve Şakir Bey sahip oldukları toprakları genişletmek için her türlü yasa dışı işe girişirler. Devlet memurları da sürekli rüşvet almaktadırlar. Onbaşı Kertiş Ali Çukurovalı köylülerle ilgili şöyle düşünür: "Bu alçak, vatan, millet, bu köylü düşmanı köylüler için, yeni dayak biçimleri icat edilmesi gerekiyordu. Azıcık daha geç kalınırsa, bu köhne usullerle köylüye dayak atılırsa işte sonu da böyle olur, dayakçılığı gelişmemiş bu ülke de böyle batardı işte. Son Türk Devletine işte böyle kıydık, işte. Uğruna kanımızı şorul şorul akıttığımız bu vatanda, sümüklü bir köylüye Memeden başka bir laf söyletemeyecek hale geldik işte".

Hüzün Ağaların toprak sahibi olma hırsı yüzünden birçok masum insan korkunç bedeller ödemeye mahkum olur. Birçok insan haksızlığa uğrar, işkence görür, hapse atılır ve taciz edilir. Hürü Ana her şeyden çok sevdiği eşi Durmuş Ali'yi kaybeder. İnce Memed sevgilisi Hatçe'yi ve annesi Döne'yi kaybetmiştir. Seyran ise nişanlısı Aziz'i kaybetmiş ve o günden sonra yüzü bir daha hiç gülmemiştir. Yobazoğlu Hasan'ın evi yakılır ve sürgün edilir. Ferhat Hoca ve Yobazoğlu Hasan

haksızlığa uğrayarak hapse atılmışlardır. Devamlı olarak acı çeken ve haksızlığa uğrayan kesim, emeğiyle yaşamını idame ettirmeye çalışan toprağa bağlı köylülerdir. Zenginlerin kurmuş olduğu düzene başkaldıran herkes, yapmış oldukları eylemlerin bedelini korkunç bir şekilde öder.

Kişi İncelemesi

İnce Memed (Açık – Vicdanlı)

Karakter Anlatının başkahramanı serinin son cildinde yeniden sıradan bir hayat yaşamak için girişimlerde bulunur. Abdüselam Hoca aracılığıyla onun yaşadığı kasabaya yerleşir, ev satın alır, hayatını kurar ve Seyran'la Hürü Ana'yı yanına getirir. Fakat yerel halkın İnce Memed'e yüklemiş olduğu misyon oldukça büyüktür. İnce Memed gibi halk kahramanına dönüşmüş ve zulme karşı başkaldırının simgesi haline gelmiş bir kişi için sıradan bir hayat yaşamak söz konusu olamaz. İnce Memed yerleştiği kasabada Muallim Zeki Nejad'la birlikte yasal yollardan toprak sahiplerine karşı mücadele vermeye girişir. Lakin çeltikçi Şakir Bey tarafından Zeki Nejad'ın öldürülmesinin ardından İnce Memed, zulme karşı mücadele etmenin tek yolu olarak yeniden silaha sarılır. İnce Memed artık, zulüm gören ve haksızlığa uğrayan bütün topluluklar ve bireyler için umut ışığı haline gelir. Onun varlığıyla cesaret kazanan halk, adaletsizliğe karşı toplumsal bir bilinç geliştirir. İnce Memed; duyarlı, bilinçli, tokgözlü, meraklı, güdümlü, maceracı, canlı, hayalperest, dostane, yardımsever, nazik, cömert, güvenilir, hoşgörülü, sadık, dürüst, sevilen, aşık, sorumlu, ciddi, plancı, dikkatli, örgütlü, kararlı, başarılı, bilge, cesur ve umutlu bir tiptedir.

Etkinlikler Mahmut Ağa'yı öldürdükten sonra kasabadan kaçmayı başarmış olan İnce Memed, Anavarza kayalıklarında saklanmıştır. Ferhat Hoca'nın en yakın dostu olan Abdüselam Hoca'nın yaşadığı köy olan Kesikkeli'ne gitmek için Müslüm'le buluşacaktır. Deve dikenlikleriyle dolu Akçasaz'dan geçen İnce Memed, bir söğüt ağacının altında Müslüm'le buluşur. Eli silah tutan bütün köylüler ve jandarmalar İnce Memed'i aramaktadır. Köylüler İnce Memed'i Akçasaz'ın deve dikenliğinde sıkıştırmış fakat arazi karayılanlarla dolu olduğu için hiç kimse ona yaklaşmaya cesaret edememiştir. Müslüm'le İnce Memed bir ağacın gövdesinde uyurlar. Gece karanlığı çöktüğünde yola koyulurlar. Eli meşaleli izciler her yerde onları aramaktadır. Yılanlarla dolu bir arazi geçilir. Bir ejderhanın yaşadığına inanılan bölge de geçildikten sonra ikili bir köye varır. Zeynep Hatun'un evine sığınılır ve kadın karakter karşısındaki kişinin İnce Memed olduğunu öğrenince çok sevinir. Köylüler İnce Memed'i görmek için eve gelirler ve onun şerefine kurbanlar kesilir. Uzun bir yolculuğun ardından İnce Memed ve Müslüm Kesikkeli'nin deniz kıyısına varırlar. Gece vakti Abdüselam'ın evine giderler. Abdüselam Hoca onlardan hiçbir şeyini esirgemez ve İnce Memed yeni bir hayata başlayacağı kasabayı çok sever. Kasaba tamamen çeşitli narenciye kokularıyla dolmuştur. İnce Memed'e yeni kıyafetler, silahlar ve at alınır. Ardından İnce Memed'in yerleşeceği ev de satın alınır. Abdüselam Hoca onu yerli halka yeğeni olarak tanıtmıştır. İnce Memed'i sürekli bir adam takip etmektedir fakat İnce Memed onu bir türlü yakalayamaz. İnce Memed yeni evini dayayıp döşedikten sonra, Seyran'la Hürü Ana'yı getirir. İnce Memed ve ailesi gayet mutludur. Zeki Nejad'la tanışan Memed, ondan okuma-yazmayı öğrenir ve kasabadaki çıkar savaşlarıyla ilgili detaylı bilgiler alır. Yasa dışı yöntemlerle çeltik eken ve sıtma yüzünden birçok çocuğun ölümünden sorumlu olan Şakir Bey'e karşı yasal bir mücadele yürütülür. İnce Memed de bu mücadeleye dahil olur. Fakat Zeki Nejad öldürülür ve sorumlular olayı örtbas ederler. İnce Memed yeniden derin bir karamsarlığa gömülür ve sürekli düşüncelidir. Çeltik işçileri kasabada büyük eylemler düzenlerler. Beklentilerinin karşılanmaması üzerine ağalar öldürülür ve konaklar yakılır. Bu olaylardan cesaret alan İnce Memed, Şakir Bey'i öldürüp dağa çıkar. Ferhat Hoca'nın İnce Memed çetesine katılır. İnce Memed birçok köylüyle görüşür. Birçok köylünün ihtiyaçları karşılanır. Bazı ağalar soyulur ve ele geçirilen ganimet ihtiyaç sahiplerine dağılır. İnce Memed çetesi her geçen gün büyür. Sarı Sultanoğlu'nun adamları ve jandarmalarla girilen her çatışmadan galip çıkılır. Anacık Sultan İnce Memed'i yeniden kutsar. Ona Kırkgöz Ocağı'nın bütün hazineleri verilir. Böylece İnce Memed halkın gözünde yenilmez bir kurtarıcıya dönüşür. Kasaba ağalarının oynamış olduğu bir oyun üzerine Arif Saim Bey, İnce Memed'in yakalanması görevini üzerine alır. İnce Memed'e düşman olarak herkes bir araya getirilir ve Bayramoğlu silahlı güçlere komuta eder. Bayramoğlu halk tarafından dışlanır ve lanetlenir. Aslında Bayramoğlu da İnce Memed'i yakalamak istemiyordur. Bundan dolayı İnce Memed'in sürekli kaçmasına izin verir ve askerlerin yolunu şaşırtır. Bir gün askerler tarafından tamamen sıkıştırılmış olan İnce Memed, Bayramoğlu sayesinde kurtulur. Bayramoğlu onu kurtarmak için canını verir. Ardından Arif Saim Bey, özel yetkilerle donattığı Albay Azmi Bey'i ve Binbaşı Nazif Bey'i İnce Memed'in yakalanması için görevlendirir. Yerlilere zulmeden Albay Azmi Bey, İlyas Çavuş tarafından öldürülür. Binbaşı Nazif Bey de İnce Memed tarafından vurulur. İnce Memed Hürü Ana'dan yağız atını alarak Topal Ali'yle buluşur. Topal

Ali sayesinde Arif Saim Bey'in odasına girmeyi başaran İnce Memed onu öldürür. Ardından Dikenlidüzü'ne gelip köylülerle vedalaşır ve Hürü Ana'dan helallik ister. Yeniden geleceğini söyleyip yağız atına biner ve Toroslara doğru gider. Ondand bir daha hiç haber alınamaz.

Etkileşim Anlatının başkahramanı olan İnce Memed, verilmek istenen en temel iletilerin yansıtıcısıdır. Kurgusal olaylar dolaylı ya da dolaysız olarak tamamen onun etrafında gerçekleşir. Olayların kaderini tayin eder ve onlara yön verir. Eserin son cildi olmasından dolayı bu eserde, önceki iki ciltte olduğundan daha etkindir.

ÖRNEK ANILAR

Düşünceli İnce Memed, içine düşmüş olduğu konumu ve başından geçen olayları sürekli olarak sorgular. Zihnini kurcalayan sorulara kendince mantıklı ve adil yanıtlar vermeye çalışır: "Dün akşamdan beri kafası Recep Çavuşa, Deli Durduya, Abdi Ağaya takılmıştı. Şimdi hepsi de toprak olmuşlardı. Bu insanlar ne istiyorlardı, Deli Durdu, Recep Çavuş ne istiyordu? Bu ölümlü dünyada Abdi Ağa ne istiyordu? Ferhat Hoca ne istiyor? Sarıççekli Mahmut Ağanın öldüğünü duyunca sevincinden deli divaneye dönmüştü. Sabaha kadar uyumamış, Memede, "söyle hele, kurşunu yiyince ne yaptı, nasıl inledi, ne söyledi?" diye sormuş durmuştu".

Sitemkar Adalet için savaş veren ve vicdanının sesini dinleyen İnce Memed, köylülerin ne kadar gaddar olabileceklerinin farkındadır: "Şu dünyada şu köylü milleti kadar zalim bir millet var mı, hele de zulmü kendi kendine. Dünyada hiçbir şeyden, yılandan ejderhadan, beyden paşadan, aslandan kaplandan, tek boynuzlu gergedandan korkmayacaksın, ille de bu köylü milletinden korkacaksın. Ne dostluğuna güveneceksin, ne de düşmanlığına. Bir bakmışsın dostken düşman, düşmanken dost olmuşlar".

Yetenekli Uzun zamandır eşkıyalık yapan İnce Memed, bir eşkıyanın sahip olması gereken birçok yeteneğini geliştirmiştir: "Nasıl olurmuş eşkıya kulağı?" "İşte böyle, benimki gibi olur. Kırk günlük yolda yaprak kıpırdasa duyar. Haydi kalk, bir an önce yola çıkalım, kuşatıldık." "Kuşatıldıysak nasıl çıkacağız?"

Yardıms sever İnce Memed hiç kimseyi yüzüstü ve arkada bırakmak istemez: "Kalk Müslüm," dedi, onu elinden tutup hızla çekti kaldırdı. "Kalk, buraya kadar geldik de yılanları söke söke, bundan sonra yakayı ele vermeyelim. Şu yukarı köylere..."

Bilge İnce Memed, halk tarafından bir ermiş olarak kabul edilir. Kırkgöz Ocağı'nın birçok kutsal emaneti ona verilir: "Beni dinle, ben iyi biliyorum, yerinden biliyorum, İnce Memede hiçbir şey olmaz. Onda Kırkgöz Ocağının mührü var. Anacık Sultanımız, ocağın mührünü, kılıcını, o kılıcı İnce Memeden başka kimse yerinden kaldıramıyormuş, İnce Memede vermiş. Bir de bin ayet yazılı gömleği vermiş ona. İşte bu yüzden İnce Memede hiçbir şey olamaz. Şimdi o Akçasazın ortasından kuş olmuş uçmuş, yılan olmuş akmış, bulut olmuş Düldül dağının doruğuna ağmıştır, ona hiçbir şey olmaz".

Duygusal İnce Memed, duyguları çabuk kabaran bir karakterdir: "Doğru bre Müslüm," dedi Memed, "senin bu dediklerin. Benim de içimden ağlamak geldi gün doğunca... Şunu görünce... Bir de Düldül dağının karşısında böyle olmuşum, bir ikindiüstü Düldül dağı karşıma çıkınca..."

Duyarlı İnce Memed, başkalarının acılarını kendi acısıymış gibi hisseder: "Kızım, kızım, benim gül yüzlü kızım, şu oğlan her gün, her gün böyle ölüp dirileceğine, tüfeğini alsa da şu dağa çekilse gitse daha iyi olacak," diyordu. "Biz burada, Müslüm de yanımızda, kendi başımızın çaresine kendimiz bakarız nasıl olsa, gül gibi de geçinir gideriz. inşallah, akıl eder de, tez günde dağına çekilir gider de, biz de kurtuluruz kızım".

Arif Saim Bey (Kapalı – Vicdansız)

Karakter İstiklal Madalyası sahibi Kozan mebusu, bölgenin en güçlü zenginidir. Bütün ağaların ve beylerin kirliliğini bildiği için herkes ona saygı duyar. Kurtuluş Savaşı yıllarında göstermiş olduğu hizmetlerden dolayı Mustafa Kemal Paşa'nın has adamlarından biri haline gelmiştir. Vatana, millete ve Mustafa Kemal Paşa'ya oldukça bağlı ve sadık gibi görünse de aslında bunları tamamen kendi çıkarları için kullanır. Ermenilerin terk etmiş olduğu çiftliklere ve arazilere çöreklenip Türkmenlerin

arazilerini silah zoruyla ele geçirir. Siyasi gücünü de kendi çıkarları için kullanmaktan çekinmeyen Arif Saim Bey, Çukurova'nın en korkulu siması haline gelir. İnce Memed'in ortadan kaldırılmasını isteyen ağalar, Arif Saim Bey'in bu görevi yüklenmesi için onun evini soydururlar ve suçu İnce Memed'in üzerine atarlar. Arif Saim Bey, evini ağaların soydurduğunu bilir fakat İnce Memed'in de her geçen gün büyüyen bir tehlikeye dönüştüğünün farkındadır. Bölgede bir halk ayaklanması çıkması onun mebusluk görevinden ihraç edilmesine sebep olacaktır. Kendi selameti için İnce Memed'in ölü ya da diri olarak yakalanması görevini üstlenir. Arif Saim Bey; duyarsız, bilinçsiz, açgözlü, umursamaz, korumacı, gelenekçi, çıkarıcı, uzlaşmaz, hasmane, bencil, kaba, cimri, güvenilmez, hoşgörüsüz, nefret edilen, korkulan, sorumsuz, düzenbaz, acımasız, huysuz, takıntılı, kızgın ve korkak/cesur bir tiptir.

Etkinlikler Zaman ilerledikçe İnce Memed'in namı ve davası bütün Çukurova yöresine yayılır. Ezilen her yerli kendisini Memed olarak adlandırmaya başlar. Halkın, gün geçtikçe büyüyen bu tutumu, ağaların gözünü korkutur. Bir halk ayaklanması çıkacağı ihtimali onları derinden sarsar. Bölge eşrafı oldukça gizli bir konuyu görüşmek üzere toplanır. İnce Memed'in eski silah arkadaşı olan Cabbar'a Kozan Mebusu Arif Saim'in çiftliğini soydurmaya ve suçu İnce Memed'in üzerine atmaya karar verirler. Arif Saim Bey'in evi soydurulur, Arif Saim'in has adamı olan Ali Çavuş öldürülür ve babası Zeko Ağa'nın köstekli altın saati çalınır. Ağaların bu komplosu başarılı olur ve Arif Saim Bey kasabaya gelir. Geldiği ilk gün kimseyle konuşmaz. Ertesi gün ağalar yeniden toplandığında Arif Saim Bey, onların gözlerinin içine dehşet verici bir ifadeyle bakar. Arif Saim Bey başına gelmiş olan felaketlerin ağalar tarafından tertip edildiğini bilmektedir. Ağalar bunu inkar etseler de Arif Saim Bey onların tek derdinin kendi canlarını kurtarmak olduğunu farkındadır. İnce Memed'in faaliyetleri ve namı bütün Çukurova'ya yayılmıştır. Bir halk ayaklanmasının çıkma ihtimali onu da düşündürür. Şayet böyle bir şeyin gerçekleşmesi durumunda o da mebusluk unvanını koruyamayacağını farkındadır. Arif Saim Bey ağalara, İnce Memed yakalanana kadar kasabadan ayrılmayacağını söyler ve bütün girişimleri eşgüdümleyecektir. Arif Saim Bey İnce Memed'e düşman olan bütün ağalarla, beylerle, tüccarlarla ve memurlarla görüşür. İnce Memed çetesi her açıdan baskı altına alınır. Eski bir eşkiya olan Bayramoğlu silahlı güçlerin başına yönetici olarak getirilir. Bayramoğlu bir zamanlar halk tarafından sevilmiş ve saygı görmüş olan bir eşkiyadır. Onun İnce Memed'le mücadele etmeyi kabul ettiği öğrenildiğinde bütün dostları ona sırt çevirir. Aslında Bayramoğlu da İnce Memed'i yakalamak istememektedir. Onun defalarca kaçmasına izin verir ve askerleri yanlış tarafa yönlendirerek İnce Memed'in zaman kazanmasını sağlar. Arif Saim Bey Bayramoğlu'nun İnce Memed'e yardımcı olduğunu öğrenince çok sinirlenir. Bayramoğlu, İnce Memed'i bir kuşatmadan çıkarırken girdiği çatışmada hayatını kaybeder. Arif Saim Bey, İnce Memed'in bu kadar güçlenmesini ve halk tarafından sevilmesini sağlayan Anacık Sultan'ı Yüzbaşı Faruk ve Kertiş Ali'ye yakalattırır. Huzuruna gelen Anacık Sultan'a çok ağır hakaretler edip onu tehdit eder. Onun sözlerine hiçbir cevap vermeyen Anacık Sultan'a tecavüz edilmesi emrini verir. Anacık Sultan maruz kaldığı hakaretlerden dolayı hayatını kaybeder. Yüzbaşı Faruk ve Kertiş Ali de Kırkgöz Ocağı'nın çobanlarından olan Bünyamin tarafından öldürülür. Albay Azmi Bey, Arif Saim Bey tarafından özel yetkilerle donatılarak, görevin başına getirilir. Halka yapılan zulüm dayanılmaz bir noktaya gelir. Albay Azmi Bey, İlyas Çavuş tarafından pusuya düşürülerek öldürülür. Ardından Arif Saim Bey, Binbaşı Nazif Bey'i göreve getirir. Torosların eteklerinde yaşayan halkın Çukurova düzlüğüne inmesi emredilir. Kendisini Memed adıyla tanıtan herkes öldürülünceye kadar işkenceye maruz kalır. İnce Memed Topal Ali'nin yardımcılarıyla Arif Saim Bey'in odasına girmeyi başarır ve onu beş kurşunla öldürür.

Etkileşim Serinin bütün ciltlerinde, Çukurova bölgesinin en büyük otoriteye sahip olan karakteri olarak rol oynayan Arif Saim Bey, bu eserin üçüncü çeyreğinden itibaren İnce Memed'in yakalanması görevini tamamen üzerine alır. Halkın kahramanıyla yozlaşmanın elçisi arasında amansız bir mücadele başlar. Anlatının kötücül karakterlerinden olan Arif Saim Bey, başkahramanın ulaşmak istediği noktaya varmasında en büyük engellerden bir tanesidir.

ÖRNEK ANILAR

Umursamaz Ağalar, İnce Memed'in daha eşkiyalığa ilk başladığı dönemlerde Arif Saim Bey'den onu durdurmasını istemişlerdir. Fakat Arif Saim Bey onu hafife almıştır. Ağalar ondan bir şey istemeye çekinirler: "Yazamam, telgraf çekemem Arif Saim Beye," dedi Zülfü, "o bize küstü. Arif Saim Bey bize o kadar küsmüş ki, afedersiniz, kışkırlardan bal damlayan, kendi elimle ona sepetler içinde gönderdiğim incirlerin bile yüzüne bakmamış. Halbuki o, incirlere deli divane olurdu. Bunu hepimiz biliyorsunuz. O, incir sözünü duyunca, mübarek ağızları sulanır, sellenirdi. Gözleri de sevinçten ışı ışı ederdi".

Korkulu Ağalar, Arif Saim Bey'in gücünden ve vicdansızlığından çok korkarlar: "O, af çıkardı bize. Hani sizin hepinizden büyük olan. Sizin hepinizin ödü ondan kopar Beyim. Onu görünce sizin hepiniz kaçacak delik ararsınız".

Kurnaz Arif Saim Bey, evinin ağalar tarafından soydurulduğunu bilmektedir. Onların ne kadar düzenbaz olduklarının farkındadır: "Arkadaşlar, benim çiftliğimi niçin bastırdınız eşkiyalara, benim kahyam, canım kadar sevdiğim Hacı Ali Çavuşu niçin öldürttünüz, büyük Paşamızın bana yadigarı olan saati niçin çaldırdınız, bana lütfen söyleyin".

Kaba Arif Saim Bey herkese üstten bakar ve konuştuğu kişileri genellikle aşağılar: "Arif Saim yummuş gözünü, açmıştı ağzını, diline ne kadar küfür, ne kadar aşağılayıcı söz geliyorsa esirgemenen söylüyor, ötekilerse başlarını önlerine eğmişler, büzüldükçe büzülüyor, kaçacak delik arıyorlardı".

Otoriter Arif Saim Bey insanları kontrol etmeyi ve onlara emirler vermeyi sevmektedir: "Biz insanın hiçbir hareketini kaçırmayız ve de, gördün ya, sizin gibisilerin nefes alışlarını bile duyar, kontrol altında tutarız".

Zalim İsteddiği şeyi elde edebilmek için insanlara her türlü kötülüğü yapabilecek kadar zalimdir: "Onun derdi İnce Memeddi, Arif Saim Bey işe el koymuştu, İnce Memedin de bu modern Kuyucu Murat Paşanın elinden kurtuluşu olamazdı. Yeni Kuyucu Murat Paşa Torosların üstünden silindir gibi geçecek, koca Toros dağı inim inim inleyecek, ocakları sönecekti".

Demagog Arif Saim Bey kendi çıkarlarından, toplumun ve ulusun çıkarıymış gibi bahseder. Toplumun kültürel ve manevi değerlerini kendi çıkarı için sömürmekten çekinmez: "Bayramoğlu çıkar. Çünkü onun arkasında yedi düvelle baş etmiş Türkiye Cumhuriyeti, onun askerleri, onun zabıtları, onun Ağaları, Beyleri var. O baldırı çıplakların bizim yanımızda hiçbir kıymeti yok," diye bağırır Arif Saim Bey".

Murtaza Ağa (Kapalı – Duygusal)

Karakter Kekeme Adem Ağa'nın oğlu olan karakter, Çukurova bölgesinin en zengin ağalarından bir tanesidir. Adem Ağa'nın, obasına ait olan toprakları çiftlik haline getirerek zenginleştiği söylenir. Fakat yerli halk Adem Ağa'nın, Karabet Keklikyan'ın arazisini zorla ele geçirerek zenginleştiğini bilmektedir. Mahmut Ağa'nın, gözleri önünde öldürülmesinin ardından kendi canından şüphe eden Murtaza Ağa, İnce Memed'den kendisini koruyabilmek için elinden gelen her şeyi yapar. Bölgede yaşa dışı yollardan zengin olmuş karakterleri en etkin ve en baskın şekilde temsil eder. Kasabanın diğer ağalarıyla, beyleriyle ve devlet memurlarıyla sürdürdüğü çıkarıcı ve yozlaşmış ilişkiler, anlatı boyunca üzerinde durulan en önemli konulardan bir tanesidir. Kendileri için önüne geçilmez bir tehlike haline gelen İnce Memed'i ortadan kaldırmak için onun efsanevi yağız atının başına ödül koyarlar ve Arif Saim Bey'i devreye sokarak ondan kurtulmak isterler. Murtaza Ağa; duyarsız, bilinçsiz, açgözlü, umursamaz, özentili, gelenekçi, korumacı, uzlaşmaz, hasmane, bencil, kaba, cimri, güvenilmez, hoşgörüsüz, sorumsuz, düzenbaz, düzensiz, huysuz, güvensiz, takıntılı, endişeli, kızgın, mutsuz, karamsar, umutsuz, korkak ve sitemkar bir tiptir.

Etkinlikler Murtaza Ağa, gözü önünde öldürülen Mahmut Ağa'nın ardından şok geçirir ve yataktan çıkamaz hale gelir. Hüsne Hatun onu kendine getirir ve cinayet mahalli incelenir. Öldürülme sırasının kendisinde olduğunu düşünen Murtaza Ağa Topal Ali'yi kendi safına çekmek ister. Fakat ona daha fazla yalvarıp kendisini küçük düşürmek de istememektedir. Murtaza Ağa Topal Ali'ye çok kötü davranmış ve onun gururunu incitmiştir. Topal Ali tarafından da öldürülebileceğini düşünen Murtaza Ağa Kürt Rüstem'le görüşür. Murtaza Ağa ondan güvenliğinin sağlanmasını ister ve bunun karşılığında istenilen her şeyi verebileceğini söyler. Kürt Rüstem Murtaza Ağa'nın korumalığını yapmayı kabul eder. Hüsne Hatun Topal Ali'yi Murtaza Ağa'yla barışmaya ikna etmeye çalışmaktadır. Murtaza Ağa'nın Kürt Rüstem'le anlaşmasını öğrenen Topal Ali, Rüstem'le görüşür. Ondan Murtaza Ağa'yı koruma işinden vazgeçmesini ister. Kürt Rüstem Murtaza Ağa'ya söz verdiğini ve artık geri adım atmayacağını söyler. Hüsne Hatun Topal Ali'yi akşam yemeğine davet eder. Topal Ali daveti kabul eder ve akşam vakitlerinde Murtaza Ağa'nın evine gider. Murtaza Ağa Topal Ali'yi evin merdivenlerinde karşılar ve ona iltifatlar eder. Hüsne Hatun'la Topal Ali'yi baş başa bırakıp onların konuşmasının bitmesini bekler. Topal Ali Murtaza Ağa'nın korumalığını yapmayı kabul etmiştir. Karşılığında da maaşa bağlanmayı ve Kürt Rüstem'in bir daha bu konağa hiç uğramamasını istemiştir.

Ardından Murtaza Ağa ve Taşkın Halil Bey, İnce Memed'i halkın gözünden düşürmek için yağız atı öldürmeye karar verirler. Yağız atın başına üç bin liralık bir ödül konur ve kasabanın her yerine resimleri asılır. Köylüler civar bölgelerde yakaladıkları atları getirip bunların İnce Memed'in atı olduğunu iddia ederler. Komisyon sahtekar köylülerin hepsini geri çevirir. Kedi Kadri'nin getirmiş olduğu atın ağzında Allah'ın mührü olduğu iddia edilir. Komisyon atı inceler ve atın ağzında gerçekten bir mühür vardır. Komisyon bu atın İnce Memed'in atı olduğunu kabul ederler ve Kedi Kadri'ye ödülünü verip bir törenle atı kurşuna dizerler. Atın ağzını mühürleyip onu İnce Memed'in atı gibi gösteren kişiler kasaba eşrafıdır. Bu sayede halkın direncini kırabileceklerini düşünmüşlerdir fakat halk, atın ak libaslılar tarafından göğe çekildiğini ve onun dağlarda hala kişnediğini söyleyip onu eskisinden daha fazla efsaneleştirirler. Murtaza Ağa ve Taşkın Halil Bey'in planı işe yaramamıştır. Murtaza Ağa, İnce Memed'in eşkiyalıktan arkadaşı olan Uzun Cabbar'ı kasabaya getirtir. Ondan Arif Saim Bey'in konağını soyup has adamını öldürmesini ister. Murtaza Ağa ve eşraf, suçu İnce Memed'in üzerine atıp Arif Saim Bey aracılığıyla orduyu Toroslara çekmeyi planlamaktadır. Uzun Cabbar kendisine verilen görevi yerine getirir. Bir süre sonra da Arif Saim Bey kasabaya gelir. Arif Saim Bey, bu işin kasaba eşrafı tarafından tezgahlandığını bilmektedir. Fakat son zamanlarda İnce Memed'den o da çekinmeye başladığı için kasaba eşrafının isteğini yerine getirmeye çalışır. Murtaza Ağa Arif Saim Bey'e İnce Memed'in yakalanmasında elinden geldiğince yardımcı olur. Fakat hiçbir girişim istenen sonucu vermez. Anlatının sonunda Murtaza Ağa, Topal Ali tarafından öldürülür.

Etkileşim Eserin son iki cildinde Murtaza Ağa, oldukça baskın bir rol oynamaktadır. Anlatıyı oluşturan entrik unsurların arkasındaki en önemli güçtür. Eserde verilmek istenen ağa tiplemesi onun aracılığıyla okura sunulur. Son ciltte biraz daha geri planda kalmasına rağmen oldukça etkin bir rol oynar.

ÖRNEK ANILAR

Korkak Bir önceki ciltte, İnce Memed'in en azılı düşmanı olarak rol oynamış olan karakterin bütün girişimleri felaketle sonuçlanmıştır. Yaşanan olay onun İnce Memed'den daha fazla korkmasına sebep olur: "Murtaza Ağa, Memedi gördükten, yorganı başına çektikten sonra bir daha hiç kıpırdamamış, yatağının içinde öyle kaskatı kesilmiş kalmıştı. Karısı gelmiş onu yatağın içinden çıkarmaya çalışmış, yorganı üstünden çekmiş, bir türlü de oradan alamamıştı".

Endişeli İnce Memed, Mahmut Ağa'yı öldürdükten sonra, Murtaza Ağa'nın kulağına eğilip "seni Topal Ali'ye havale ettim" demiştir. O günden sonra Murtaza Ağa, çok daha tedirgin ve endişeli bir hal almıştır: "Doğru. Vallahi billahi şu kulacıklarım ile duydum. Ondan sonra da elime kan gelince kendi kanım sanıp öldüm. O zamandan bu zamana kadar ölüydüm. Bir yerimde hiçbir şey yok ya, en küçük?".

Paranoyak Yaşadığı olaydan sonra Murtaza Ağa, sürekli derin düşüncelere dalar ve İnce Memed tarafından öldürüldüğünü hayal eder: "(...) Murtazanın şişmiş, bir hüttağı olmuş ölüsü, üstüne binlerce yeşil sinek konmuş, üstünde binlerce yeşil sinek uçuşan ölüsü kan gölünde yüzüyor. Sonra da ölü, kanları, sinekleri duvarlara fişkırtarak dönüyor, dönüyor. Kan köpürüyor, Murtazanın ölüsü, sarkmış dili, sararmış yüzü köpürüyor, sinekleniyor. Sinekler, binlerce, ölünün üstüne çakararak iniyor kalkıyorlar".

Küçümser Her seferinde İnce Memed'i elinden kaçırmış ve onu yakalamayı başaramamış olan Yüzbaşı Faruk'u küçümser ve aşağılar: "O, Anavazaya İnce Memedi öldürmeye gitmedi mi, bu kaçınıcı, İnce Memed yerine doksan dokuz yılını mecruh kılmadı mı? Ben de dedim ki, min gayri haddin, Yüzbaşının doksan dokuz mecruh yılalık seferi Türk tarihine İstiklal Harbi gibi şerefli geçecektir. Bunda ne var?".

Öngörülü İnce Memed'in, başlarına büyük bir dert olacağını en başından itibaren söylemiştir: "Ya İnce Memed beş, on, yüz olursa ne yapacaklar!" "Bin, bir milyon." "Ben demedim mi Halil Bey, ben demedim mi ve hem de siz benim üstüme gülmediniz mi, yılanın başı küçükten ezilmeli dediğimde de..." "İşte o zaman anlayamadık, canavarı bu hale getirdik... Şimdi ne yapmalıyız, ok daha yaydan çıkmadan...".

İkiyüzlü Topal Ali'yi hiç sevmese de ona muhtaç olduğunu bildiği için onun yüzüne güler: "Allahım sana çok şükür, sana çok şükür şu dünya gözüyle kardaşım Aliyi bir daha gördüm ya, senden artık başka bir şey istemem Allahım, sana, sana çok şükür. Sana hamdüsena olsun".